

Potporna Komisije za borbu protiv gladi u supsaharskoj Africi

Hvalevrijedna, ali nedovoljno usmjerena na postizanje
održivosti i učinka

Sadržaj

Odlomak

01. – 22. | Glavne poruke

01. – 07. | Zašto je ovo područje važno

08. – 22. | Nalazi i preporuke Suda

- 09. – 13. | Komisijanim mjerama nisu se uvijek zadovoljavale najveće potrebe
- 14. – 22. | Komisijine mjere bile su dragocjene i zadovoljavajuće koordinirane, ali nisu bile dovoljno usmjerene na postizanje učinka i održivosti

23. – 85. | Detaljnije o opažanjima Suda

23. – 47. | Komisijanim mjerama nisu se uvijek zadovoljavale najveće potrebe

- 24. – 35. | Komisija nije upotrijebila jasnu i dokumentiranu metodologiju za davanje prednosti zemljama kojima je potpora najpotrebnija
- 36. – 47. | Iako su projekti bili usklađeni s politikama EU-a i partnerskih zemalja, u njima su utvrđeni nedostaci u izradi

48. – 85. | Mjere Komisije bile su dragocjene i zadovoljavajuće koordinirane, ali nisu bile dovoljno usmjerene na postizanje učinka i održivosti

- 49. – 58. | Komisija je na zadovoljavajući način koordinirala mjere
- 59. – 72. | Praćenje provedbe projekata uglavnom je bilo nedostatno
- 73. – 85. | Iako su Komisijine mjere bile dragocjene, njihovi su rezultati općenito bili neujednačeni

Prilozi

Prilog I. – O reviziji

Prilog II. Projekti iz uzorka

Prilog III. – Procjena projekata

Pokrate

Pojmovnik

Odgovori Komisije

Kronologija

Revizorski tim

01

Glavne poruke

Zašto je ovo područje važno

- 01** Glad je i dalje ključan globalni izazov koji pogađa milijune ljudi diljem svijeta. Rješavanje tog problema središnje je načelo [ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda](#), u čijem je ostvarivanju EU predan partner. Borba protiv gladi uključuje niz aktivnosti povezanih s pomoći u hrani, prehranom, sigurnošću opskrbe hranom i prehrambenim sustavima (vidjeti [sliku 1.](#)).

Slika 1. | Definicija koncepata povezanih s borbom protiv gladi

Pomoć u hrani

Pružanje se u očekivanju, tijekom ili nakon humanitarne krize. Može biti u naravi, tj. u obliku zaliha hrane, ili u gotovini kojom korisnici mogu kupiti hranu koju žele.

Prehrana

Odnosi se na unos, apsorpciju i iskorištavanje hranjivih tvari iz hrane. Aktivnosti povezane s prehranom mogu uključivati jamčenje pristupa hranjivoj hrani, obrazovanju i informiranju.

Sigurnost opskrbe hranom

Stabilan pristup dostatnoj, sigurnoj i hranjivoj hrani. Kako bi se ostvarila sigurnost opskrbe hranom, potrebno je istodobno ispuniti šest dimenzija: dostupnost hrane, pristup hrani te njezina upotreba, kao i stabilnost i održivost tih čimbenika tijekom vremena te sposobnost pojedinaca i skupina da donose odluke o tome što će jesti.

Prehrambeni sustavi

Cijeli niz dionika i njihovih međusobno povezanih aktivnosti s dodanom vrijednošću uključenih u proizvodnju, prikupljanje, preradu, distribuciju, potrošnju i odlaganje (gubitak ili otpad) prehrambenih proizvoda koji potječu iz poljoprivrede (uključujući stočarstvo), šumarstva, ribarstva i prehrambene industrije, kao i u šira gospodarska, društvena i prirodna okruženja u koja su ugrađeni.

Izvor: Komisija i Organizacija za hranu i poljoprivredu.

- 02** Unatoč globalnom napretku u mnogim područjima, stalna prisutnost gladi i dalje je jedan od najhitnijih izazova za čovječanstvo. Stotine milijuna ljudi diljem svijeta i dalje pati od kronične gladi, dok akutna nesigurnost opskrbe hranom utječe na dodatne milijune ljudi zbog sukoba, klimatskih šokova i gospodarskih poremećaja. EU aktivno sudjeluje u globalnim inicijativama (vidjeti odlomak [57](#)) za smanjenje nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti, uključujući financiranje pomoći u hrani, podupiranje održive poljoprivrede i održivih prehrambenih sustava te poticanje međunarodnih partnerstava. Unatoč tim naporima i dalje postoje izazovi, a vanjski čimbenici kao što su sukobi, klimatske promjene i globalne gospodarske razlike pogoršavaju nesigurnost opskrbe hranom. Supsaharska Afrika posebno je osjetljiva na te vanjske čimbenike. Situacija u toj regiji dodatno se pogoršala zbog rastuće nejednakosti, inflacijskih pritisaka i posljedica kriza kao što je pandemija bolesti COVID-19.
- 03** Financijska sredstva EU-a za borbu protiv gladi osiguravaju se humanitarnom pomoći, za koju je odgovorna Glavna uprava Komisije za europsku civilnu zaštitu i europske operacije humanitarne pomoći (GU ECHO), te razvojnom suradnjom, koja je u nadležnosti Glavne uprave za međunarodna partnerstva (GU INTPA). Na globalnoj razini EU je za inicijative ublažavanja gladi u razdoblju 2014. – 2020. sklopio ugovore u vrijednosti od 17 milijardi eura, a u razdoblju 2021. – 2024. u vrijednosti od 6,2 milijarde eura. Supsaharska Afrika primila je najveći iznos tih sredstava, tj. više od 11 milijardi eura (48 % ukupnog iznosa).
- 04** Revizija je bila usmjerena na mjere razvojne suradnje koje se odnose na sigurnost opskrbe hranom, održive vodene i poljoprivredno-prehrambene sustave te prehranu. Sastojala se od terenskih posjeta Etiopiji, Keniji i Zambiji, pregleda dokumentacije za Čad, Niger i Južni Sudan, razgovora s relevantnim dionicima i analize dokumenata za sve zemlje supsaharske Afrike.
- 05** Financijska sredstva GU-a INTPA i GU-a ECHO za borbu protiv gladi u razdoblju 2021. – 2024. (vidjeti odlomak [03](#)) čine znatno ulaganje. Zajedno sa svojim državama članicama EU je i dalje najveći svjetski pružatelj razvojne pomoći i ulaže znatne napore kako bi svoju potporu prilagodio rastućim globalnim potrebama, osobito u trenutačnom izazovnom kontekstu. S obzirom na opseg tih napora i znatna uložena financijska sredstva važno je procijeniti ostvaruju li se mjerama EU-a željeni rezultati i ispunjavaju li se njima sve veći zahtjevi u borbi protiv gladi.
- 06** Prošlo je više od jednog desetljeća otkad je Sud proveo reviziju uspješnosti u tom području ([tematsko izvješće 01/2012](#) „Effectiveness of EU development aid for food security in Sub-Saharan Africa”). Ovom se revizijom pruža pravodobna prilika za procjenu napretka ostvarenog od 2012. i za omogućavanje uvida na temelju kojeg će se usmjeravati buduće mjere EU-a. Ti zaključci mogu biti i dragocjen doprinos planiranju sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira.

07 Sud je ispitao je li Komisija djelotvorno usmjerila i provela mjere za borbu protiv gladi u supsaharskoj Africi (vidjeti odlomke **07 – 12** u *Prilogu I.*). Konkretnije, Sud je procijenio:

- o jesu li Komisijine razvojne mjere za borbu protiv gladi bile usmjerene na najrelevantnije potrebe i prioritete; i
- o je li Komisija djelotvorno provela te mjere.

Ovim izvješćem Sud nastoji doprinijeti poboljšanju djelotvornosti budućeg financiranja jačanjem dobrog financijskog upravljanja mjerama EU-a u području sigurnosti opskrbe hranom, prehrambenih sustava i prehrane. Dodatne informacije o kontekstu te pojedinosti o opsegu revizije i revizijskom pristupu navedene su u *Prilogu I.*

Nalazi i preporuke Suda

08 Općenito, Sud je utvrdio da je Komisija uložila dragocjene napore u borbu protiv nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti u supsaharskoj Africi, ali da njezine mjere nisu uvijek bile usmjerene na one kojima je pomoć najpotrebnija i da nisu bile dovoljno usmjerene na postizanje učinka i održivosti. Zbog nepostojanja jasne i dokumentirane metodologije za davanje prednosti regijama ili ciljnim skupinama, zajedno s potrebama koje premašuju dostupna financijska sredstva, ukupna djelotvornost intervencija bila je ograničena. Iako je koordinacija bila zadovoljavajuća, nedostaci u izradi i praćenju projekata te izazovi u uklanjanju temeljnih uzroka nesigurnosti opskrbe hranom negativno su utjecali na održivost projekata. Iako su mjere EU-a usklađene s politikama partnerskih zemalja i Komisijine mjere doprinijele su ostvarivanju napretka, i dalje postoje znatni izazovi u pogledu smanjenja pothranjenosti i nesigurnosti opskrbe hranom.

Komisijinim mjerama nisu se uvijek zadovoljavale najveće potrebe

09 U *procesu programiranja* koji EU provodi za međunarodnu suradnju prioriteti se utvrđuju u okviru višegodišnjih okvirnih programa. Dok je u razdoblju 2014. – 2020. naglasak bio na sigurnosti opskrbe hranom i prehrani, u programskom razdoblju 2021. – 2027. preusmjeren je na održive vodene i poljoprivredno-prehrambene sustave. Ta je promjena prioriteta ojačana Komisijinom inicijativom *Global Gateway* (vidjeti odlomke **24 – 28**).

- 10** U programskim dokumentima Komisije, kao i u [dokumentima o djelovanju](#) za svaki projekt, promiču se održiva rješenja za suzbijanje gladi kao što su potpora malim poljoprivrednicima, povećanje poljoprivredne produktivnosti te promicanje otpornih prehrambenih sustava. Međutim, nesigurnost opskrbe hranom, pothranjenost i njihovi temeljni uzroci često nisu bili detaljno procijenjeni po regijama ili skupinama stanovništva. Osim toga, nije postojala metodologija utemeljena na transparentnim i relevantnim kriterijima kako bi se utvrdile najrelevantnije zemlje, regije i pokrajine te usmjerili Komisijini naponi za rješavanje pitanja nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti (vidjeti odlomke [29 – 34](#)).
- 11** Sud je pregledao uzorak projekata i utvrdio da su oni općenito zadovoljavali potrebe korisnika. Međutim, nisu uvijek bili dostupni dokazi o tome da je potpora bila usmjerena na geografska područja ili skupine stanovništva kojima je bila najpotrebnija i na koja je najvjerojatnije mogla imati najveći učinak (vidjeti odlomak [35](#) i [okvir 1.](#)).

Preporuka 1.

Potrebno je poboljšati usmjerenost i dokumentirati kriterije koji se primjenjuju pri utvrđivanju prioriteta za pružanje razvojne potpore za borbu protiv gladi

Komisija bi trebala utvrditi i dokumentirati jasne kriterije za usmjeravanje na najrelevantnija geografska područja i potrebe, uzimajući u obzir različite kontekste u kojima se potpora pruža. Pritom bi se trebali uzeti u obzir i dostupni podatci o temeljnim uzrocima kronične ili akutne nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Ciljni rok provedbe: 2027.

- 12** Sud je utvrdio nedostatke u izradi projekata iz uzorka. Nisu postojale unaprijed definirana tipologija prikladnih mogućnosti odgovora, prilagođenih kontekstu krize u kojoj bi se određena mjera provodila, ni smjernice za procjenu isplativosti. To sa sobom donosi rizik od toga da pri izradi projekta nisu u obzir uzeti strukturni uzroci nesigurnosti opskrbe hranom. Osim toga, procjene troškova nisu bile temeljito dokumentirane, a pritom je provedeno vrlo malo detaljnih analiza proračuna projekata i nije se provodila usporedba sličnih troškova među projektima. To sa sobom donosi rizik za učinkovitost. Ispitani projekti uglavnom su bili usklađeni s prioritetima partnerskih zemalja i odražavali su pomak prema većoj usmjerenosti na razvoj gospodarskih lanaca vrijednosti, uz manji neposredni naglasak na prehrambenim potrebama (vidjeti odlomke [36 – 41](#)).

- 13** Sud je utvrdio slučajeve u kojima su projekti bili manje djelotvorni i održivi jer lokalna zajednica nije dovoljno sudjelovala u njihovoj izradi. Dugoročne koristi bile su ograničene i zbog kratkog trajanja projekata (vidjeti odlomke [42](#) – [45](#) i [okvir 2.](#)). Iako su se razvojni projekti provodili u izrazito nestabilnim okruženjima, općenito im je nedostajala fleksibilnost potrebna za prilagodbu nepredviđenim događajima (vidjeti odlomke [46](#) i [47](#)).

Preporuka 2.

Potrebno je poboljšati izradu razvojnih projekata

Komisija bi trebala:

- (a) ojačati vezu između izrade projekata i temeljnih strukturnih uzroka nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti, i to razvojem fleksibilne i kontekstualno osjetljive tipologije mogućnosti odgovora prilagođene različitim kontekstima krize, i dopuniti je smjernicama o tome kako procijeniti isplativost projekata;
- (b) aktivno uključivati lokalne zajednice u izradu projekata kako bi se zajamčilo da su intervencije usklađene s relevantnim potrebama te kako bi se poboljšala dugoročna održivost.

Ciljni rok provedbe: 2027.

Komisijine mjere bile su dragocjene i zadovoljavajuće koordinirane, ali nisu bile dovoljno usmjerene na postizanje učinka i održivosti

- 14** Komisija je uspostavila čvrst okvir za provedbu pristupa koji se temelji na povezanosti humanitarne i razvojne pomoći (strategije kojom se nastoji povezati kratkoročna hitna humanitarna pomoć s dugoročnom razvojnom pomoći i zajamčiti njihova međusobna komplementarnost) te je pritom navela jasne provedbene mjere. Međutim, provedba na razini zemalja i dalje je nezadovoljavajuća. Iako su neke zemlje, kao što su Čad i Etiopija, ostvarile napredak, većini supsaharskih zemalja nedostaju potrebni okviri za djelotvornu integraciju humanitarnih i razvojnih napora. Zbog toga su sinergije među intervencijama ograničene i njihova je ukupna djelotvornost manja (vidjeti odlomke [49](#) – [54](#)).

Preporuka 3.

Potrebno je poboljšati provedbu pristupa koji se temelji na povezanosti humanitarne pomoći, razvoja i mira

Komisija bi trebala zajamčiti da sve relevantne glavne uprave i službe sudjeluju u uvođenju sveobuhvatne strategije povezanosti na razini zemalja. Osim toga, Komisija bi trebala uključiti partnerske zemlje, kad je to izvedivo, u pripremu zajedničkih analiza konteksta i akcijskih planova kako bi se poboljšala komplementarnost između humanitarnih i razvojnih intervencija, uzimajući u obzir i dimenziju mira. To bi trebalo obuhvaćati jasno definirane uloge, odgovornosti i mehanizme koordinacije.

Ciljni rok provedbe: 2027.

- 15** Nedostatci u mehanizmima praćenja i izvješćivanja za projekte financirane sredstvima EU-a otežavaju Komisiji djelotvorno praćenje njihove provedbe. Zbog različitih razloga, kao što su sigurnosna ograničenja ili ograničeni resursi, delegacije EU-a provele su svega nekoliko terenskih posjeta. Budući da su se oslanjale na izvješća o napretku provedbenih partnera bez njihove unakrsne provjere, prijavljeni i stvarni rezultati nisu se podudarali. Iako su u pojedinim slučajevima poduzete određene korektivne mjere, ukupni naponi koji se ulažu u praćenje i dalje su nedostadni (vidjeti odlomke [59](#) – [63](#) te [70](#) i [71](#)).
- 16** Za sve projekte iz uzorka Suda održavali su se redovni koordinacijski sastanci na kojima su sudjelovali delegacije EU-a, nacionalna tijela i drugi donatori. Osim toga, delegacije EU-a zajamčile su dosljednu suradnju s provedbenim partnerima na formalnim i neformalnim sastancima (vidjeti odlomke [57](#) i [58](#)).
- 17** **Logički okviri** projekata iz uzorka Suda nisu uključivali dovoljno pokazatelja ishoda i nekoliko projekata nije imalo utvrđene polazne vrijednosti. Zbog toga je teško dokazati učinak projekata (vidjeti odlomke [64](#) i [65](#)).
- 18** Izvješćivanje o financiranju povezanom sa sigurnošću opskrbe hranom složeno je zbog nepostojanja zajedničke metodologije za mjerenje takvog financiranja i zbog razlika u načinu na koji je ono definirano unutar donatorske zajednice. Osim toga, kad projekti imaju više ciljeva, oni se mogu kategorizirati i o njima se može izvješćivati u okviru različitih sektora. Iako projekti često mogu doprinijeti većem broju sektora, što se često i događa, ta praksa dovodi do izvješćivanja koje se lako može pogrešno protumačiti jer su stvarni iznosi financijskih sredstava po sektoru u tom slučaju prikazani većim od stvarnih (vidjeti odlomke [66](#) – [68](#)).

- 19** Okvir za rezultate programa Globalna Europa izrađen je za mjerenje djelotvornosti i učinka vanjskog djelovanja i razvojne suradnje EU-a. Međutim, podatci iz okvira navedeni u godišnjem izvješću Komisije o funkcioniranju instrumenata za vanjsko djelovanje ne odražavaju postignute rezultate te su ostvarenja i ishodi prikazani manjim od stvarnih jer pokazatelji okvira još nisu dobro integrirani u projekte (vidjeti odlomak [69](#)).

Preporuka 4.

Potrebno je ojačati okvir Komisije za praćenje i izvješćivanje

Komisija bi trebala:

- (a) ojačati nadzor nad projektima provođenjem terenskih posjeta utemeljenih na procjeni rizika. To bi trebalo uključivati utvrđivanje prioriteta u pogledu resursa za takve posjete na temelju posebnih čimbenika rizika, kao što su priroda i složenost projekata, njihova razina financiranja, prijašnja uspješnost provedbenih partnera te sigurnosna i logistička ograničenja. Komisija bi trebala i sustavno tražiti i preispitivati popratne dokumente provedbenih partnera kako bi ojačala svoju provjeru ključnih podataka uključenih u izvješća o napretku, posebno u pogledu broja korisnika kojima je pružena potpora i isporučene opreme;
- (b) poboljšati logičke okvire većim usmjeravanjem na utvrđivanje odgovarajućih pokazatelja ishoda koji su usklađeni s projektnim ciljevima i dati prioritet uspostavi polaznih vrijednosti prije provedbe projekata;
- (c) predložiti drugim donatorima razvoj zajedničke metodologije za mjerenje financiranja povezanog sa sigurnošću opskrbe hranom i prehranom kako bi se zajamčila dosljednost u izvješćivanju, poboljšala transparentnost u vezi s financijskim doprinosom projekata različitim sektorima i izvijestilo o napretku ostvarenom do 2027.

Ciljni rok provedbe: 2027.

- 20** Intervencijama EU-a u supsaharskoj Africi općenito su ostvareni neujednačeni rezultati. Nekoliko je projekata iz uzorka doprinijelo povećanju kvalitete i količine uroda i broja malih poljoprivrednika s ugovorima koji im omogućuju stalni prihod te poboljšanju razumijevanja geoloških uvjeta ili stanja u pogledu upravljanja zemljištem u pojedinim zemljama. Međutim, većinom projekata nisu se ojačale ključne veze s tržištima, uključujući one koje poljoprivrednicima omogućuju prodaju žetve ili pristup financijskim uslugama. Zbog tog je nedostatka ograničena sposobnost korisnika da u potpunosti iskoriste potencijal svojih projekata te su bili ugroženi održivost i učinak projekata (vidjeti odlomke [73 – 75](#) i [okvir 3.](#)).

- 21** Razine zaostajanja u rastu i pothranjenosti u supsaharskoj Africi i dalje su visoke, a u rješavanju pitanja nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti te temeljnih problema i dalje se pojavljuju izazovi. Unatoč raznim naporima i intervencijama ta se regija i dalje suočava sa znatnim preprekama, uključujući klimatske promjene, sukobe i gospodarsku nestabilnost. Zbog toga je otežano ostvarivanje napretka u rješavanju problema zaostajanja u rastu i pothranjenosti (vidjeti odlomak [84](#)).
- 22** Najodrživiji su bili projekti kojima su korisnici financijski doprinijeli i za koje su preuzeli odgovornost, iz čega je bila vidljiva potreba za većom uključenošću zajednice. Za razliku od toga, ključni nedostaci kao što su nedovoljno sudjelovanje vlade, ovisnost o donatorima i nedostatak praćenja ishoda projekata otežali su dugoročnu održivost projekata (vidjeti odlomke [76](#) – [83](#)).

Preporuka 5.

Potrebno je poboljšati održivost projekata

Komisija bi trebala zahtijevati da razvojni projekti uključuju dobro definiranu i kontekstualno osjetljivu strategiju za jačanje lokalnih sustava i kapaciteta na održiv način. Komisija bi trebala i ojačati svoj okvir procjenom, prema potrebi, održivosti projekata šest mjeseci do jedne godine nakon završetka njihove provedbe.

Ciljni rok provedbe: 2027.

Detaljnije o opažanjima Suda

Komisijinim mjerama nisu se uvijek zadovoljavale najveće potrebe

- 23** Borba protiv gladi obuhvaćena je različitim politikama i okvirima na razini EU-a i na globalnoj razini (vidjeti [sliku 1. Priloga I.](#)). U ovom odjeljku Sud ispituje:
- je li se Komisija usredotočila na najrelevantnije zemlje i tematske prioritete;
 - je li Komisija djelotvorno usmjerila financiranje unutar zemalja na najrelevantnija područja intervencije i skupine stanovništva; i
 - jesu li projekti bili dobro izrađeni i relevantni za potrebe ciljnih skupina.

Komisija nije upotrijebila jasnu i dokumentiranu metodologiju za davanje prednosti zemljama kojima je potpora najpotrebnija

Komisijin proces programiranja: procjena potreba

- 24** Programiranje je proces u okviru kojeg EU utvrđuje svoje prioritete u području međunarodne suradnje. U programskom razdoblju 2014. – 2020. Europski razvojni fond (ERF) i Instrument za razvojnu suradnju (odsjek za hranu) bili su glavni alati za financiranje razvojnih mjera za borbu protiv gladi. Te su mjere zamijenjene Instrumentom za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (NDICI) – Globalna Europa za razdoblje 2021. – 2027.

- 25** Proces programiranja sastoji se od pripreme i donošenja nacionalnih i regionalnih višegodišnjih okvirnih programa. U programima za pojedine zemlje definiraju se „ključni sektori” (za programsko razdoblje 2014. – 2020., utvrđeni u nacionalnim okvirnim programima) ili „prioritetna područja” (za razdoblje 2021. – 2027., utvrđena u višegodišnjem okvirnom programu svake partnerske zemlje) te se utvrđuje ukupni financijski doprinos za predmetnu zemlju. Sud je 2023. objavio [tematsko izvješće o programiranju Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa](#) u kojem se opisuje proces, utvrđuju manjkavosti i iznose preporuke za poboljšanje.
- 26** Za programsko razdoblje 2021. – 2027. Komisija je ocijenila potrebe partnerskih zemalja u suradnji s nacionalnim vladama, u mjeri u kojoj je to moguće, u sklopu dijaloga o sektorskim politikama, uzimajući u obzir ponekad nestabilno i osjetljivo okruženje. Nadalje, Komisija je pri izradi svojih programskih dokumenata uzela u obzir nacionalne razvojne planove i sektorske strategije. Sud je za posjećene zemlje utvrdio da su nacionalni razvojni planovi i strategije usklađeni s ciljevima politika EU-a u području sigurnosti opskrbe hranom, prehrane ili prehrambenih sustava.
- 27** Međutim, tijekom procesa programiranja za razdoblje 2021. – 2027. Komisija u svojim procjenama zemalja nije u obzir uzela situaciju u pogledu nesigurnosti opskrbe hranom, pothranjenosti ili prehrambenih sustava prije nego što je odlučila hoće li ta područja odrediti kao prioritetna u svojim programskim dokumentima. Sud je utvrdio da se za 11 supsaharskih zemalja ta tematska područja nisu smatrala prioritetnim unatoč raširenosti nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti u različitoj mjeri. Međutim, jedan je od razloga zbog kojeg ta pitanja nisu bila izričito uključena u programske dokumente taj što su bila obuhvaćena neizravno u okviru širih tematskih područja (vidjeti odlomak [29](#)).
- 28** Unatoč tome što su relevantne informacije bile dostupne, Komisija tijekom faze izrade projekata nije sustavno usmjeravala svoje mjere na temeljne uzroke nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti u supsaharskoj Africi (vidjeti odlomak [46](#)), zbog čega je djelotvornost potpore bila manja. Komisija nema jasnu metodologiju, utemeljenu na specifičnim i relevantnim kriterijima, za utvrđivanje zemalja i usmjeravanje na zemlje kojima je potpora za borbu protiv gladi najpotrebnija.

Komisijin proces programiranja: naglasak više nije na sigurnosti opskrbe hranom nego na održivim prehrambenim sustavima

- 29** U prethodnom programskom razdoblju sigurnost opskrbe hranom i prehrana smatrali su se ključnim sektorima. Međutim, u tekućem razdoblju Komisija stavlja veći naglasak na održive vodene i poljoprivredno-prehrambene sustave. Stoga su razvojne mjere Komisije za borbu protiv gladi djelomično obuhvaćene širim tematskim područjima, u skladu s [Komisijinim prioritetima u području međunarodnih partnerstava EU-a](#), kao što su prioritetna područja „zelene transformacije”, „zelenog i otpornog gospodarstva”, „zelenog plana” ili „uključivog i održivog rasta”. Zbog činjenice da su prioritetna područja / ključni sektori odabrani u programskim dokumentima za pojedinu zemlju toliko široko utvrđeni ograničena je strateška usmjerenost financiranja sredstvima EU-a te postoji opasnost od toga da će to financiranje biti raspršeno, što smanjuje njegov učinak.
- 30** Sud je utvrdio i da su unatoč visokim razinama zaostajanja u rastu (tj. nizak rast u odnosu na dob izmjeren za djecu mlađu od pet godina) i gubitka tjelesne mase (djeca premršava u odnosu na visinu) u supsaharskoj Africi politički prioriteti EU-a sve manje usmjereni na prehranu. Strukturne i postojeće prehrambene krize stoga često gube na važnosti jer se prednost daje podupiranju lanaca vrijednosti i prehrambenih sustava. Postoji rizik od toga da bi ta promjena prioriteta mogla dovesti do zanemarivanja kroničnih prehrambenih nedostataka i ugroziti napredak koji je dosad postignut.
- 31** Ta je promjena prioriteta ojačana Komisijinom inicijativom [Global Gateway](#) u kojoj se prednost daje drugim područjima politika kao što su klima i energija, digitalizacija, promet, zdravstvo, obrazovanje i istraživanje. Stoga se u projektima u okviru strategije Global Gateway nisu izravno uzimali u obzir nesigurnost opskrbe hranom ili pothranjenost kao zasebna područja politike.

Usmjerenost na regije i skupine stanovništva na razini zemalja

- 32** U programskim dokumentima Komisije kao i u akcijskim dokumentima za svaki projekt promiču se održiva rješenja za suzbijanje gladi kao što su potpora malim poljoprivrednicima, povećanje poljoprivredne produktivnosti ili promicanje otpornih prehrambenih sustava. Ti su ciljevi, iako prilično široki, usklađeni s [politikom EU-a u području sigurnosti opskrbe hranom i okvirom Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa](#).

- 33** U skladu s [Uredbom o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa](#) višegodišnjim okvirnim programima moraju se utvrditi prioritetna područja i indikativna financijska raspodjela, kako ukupno tako i po prioritetnom području. Višegodišnjim okvirnim programima ne opravdava se raspodjela financijskih sredstava među prioritetnim područjima, skupinama stanovništva ili geografskim područjima u predmetnoj zemlji jer su oni bili pripremljeni prije nego što je bila poznata financijska raspodjela za svaku zemlju.
- 34** Sud je pri procjeni višegodišnjih okvirnih programa utvrdio da je Komisija osigurala financijska sredstva za aktivnosti povezane s vodenim i poljoprivredno-prehrambenim sustavima u gotovo svim supsaharskim zemljama. Međutim, nije bila provedena preliminarna procjena mogućeg učinka tih financijskih sredstava prije njihove dodjele. Stoga se u trenutačnim procjenama stanja u pogledu sigurnosti opskrbe hranom ne utvrđuju područja ili vrste projekata kojima bi se najvjerojatnije ostvarila dodana vrijednost. To sa sobom donosi rizik za djelotvornost i dugoročni učinak Komisijinih razvojnih aktivnosti.
- 35** Ispitivanjem projekata iz uzorka Suda utvrđeno je da u nekim slučajevima ciljana područja i skupine stanovništva nisu bili najrelevantniji (vidjeti [okvir 1.](#) za primjere i [Prilog II.](#) za pregled projekata iz uzorka Suda).

Okvir 1.

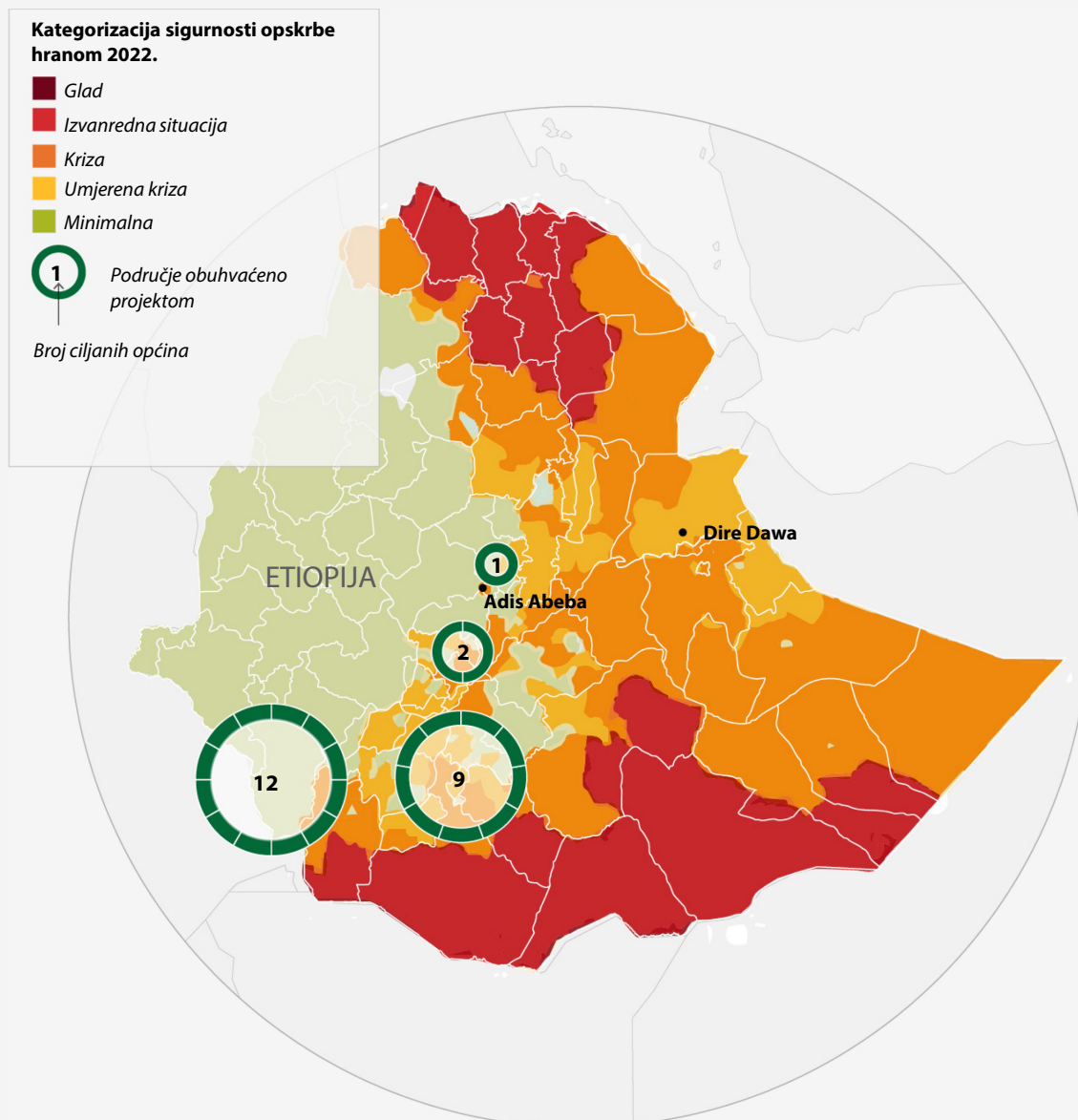
Neodgovarajuća usmjerenost na geografska područja ili skupine stanovništva

Projekt 2. – Etiopija

Cilj je projekta pružiti potporu djelotvornom programiranju u području sigurnosti opskrbe hranom, prehrane i otpornosti u Etiopiji. Međutim, prva komponenta projekta 2022. (izrada i širenje dokaza o sigurnosti opskrbe hranom, egzistencijalnim sredstvima i upravljanju rizikom od katastrofa) bila je usmjerena na okruge u kojima u to vrijeme nije postojala akutna nesigurnost opskrbe hranom, a ne na područja u kojima su bile potrebne hitnije mjere (vidjeti [sliku 2.](#)).

Usmjeravanje druge komponente projekta, koja se odnosila na rana upozorenja o stanju i zdravlju stoke, bilo je točnije i djelotvornije, pri čemu je većina odabranih regija kategorizirana kao regije u kojima postoji „izvanredna situacija”. Međutim, ciljane područja uključivala su i dvije regije koje su zbog nestabilnosti i rizika za sigurnost opskrbe hranom kategorizirane kao „regije u kojima je kriza umjerena” (a ne kao „krizna područja” ili „regije u kojima postoji izvanredna situacija”). Za razliku od toga, nekim područjima koja se već suočavaju s kriznim ili izvanrednim uvjetima nije dana prednost iako su njihove potrebe bile hitnije.

Slika 2. | Projekt 2. u Etiopiji – područja intervencije

Izvor: Sud, na temelju podataka Komisije i Mreže sustava za rano upozoravanje na glad za Etiopiju 2022.

Izvor zemljovida: [lesniewski](#).

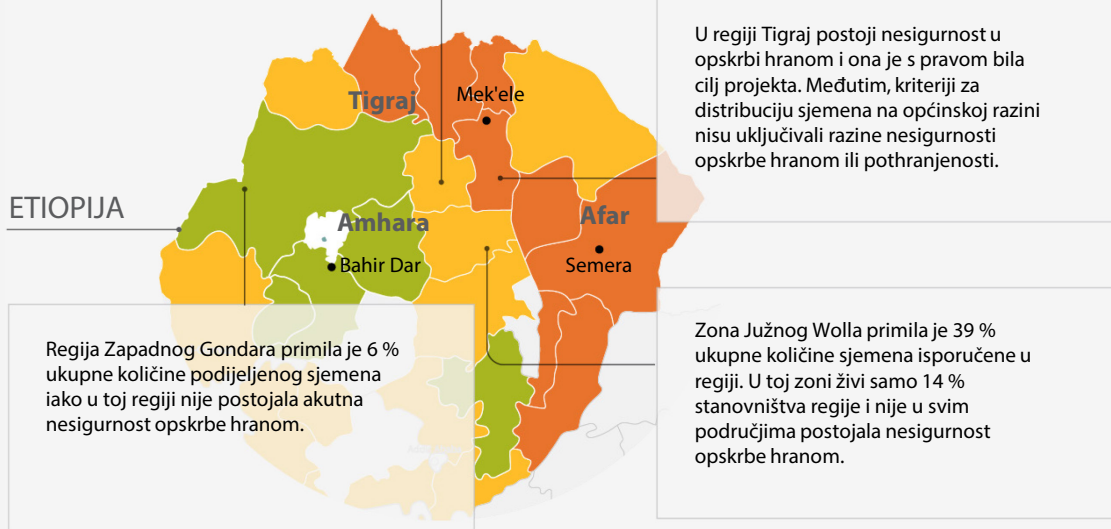
Projekt 6. – Etiopija

Cilj je projekta smanjiti nesigurnost opskrbe hranom u Etiopiji tako da se naglasak stavi na otporne poljoprivredne aktivnosti i poveća produktivnost održivim razvojem sektora sjemena. Iako je primarni cilj projekta poboljšati sigurnost opskrbe hranom, ciljani kriteriji bili su usmjereni na područja pogođena sukobima, pristupačnost, osjetljivost i sudjelovanje u poljoprivredi, ali nisu uključivali stvarne razine nesigurnosti opskrbe hranom. Zbog toga su sjeme dobile regije u kojima nije postojala nesigurnost opskrbe hranom ili je ona bila minimalna ([slika 3.](#)), zbog čega projekt nije mogao ostvariti svoj potencijal.

Slika 3. | Projekt 6. u Etiopiji – područja intervencije

Kategorizacija sigurnosti opskrbe hranom 2024.

- Glad
- Izvanredna situacija
- Kriza
- Umjerena kriza
- Minimalna

Izvor: Sud, na temelju podataka Komisije i Mreže sustava za rano upozoravanje na glad za Etiopiju 2024.

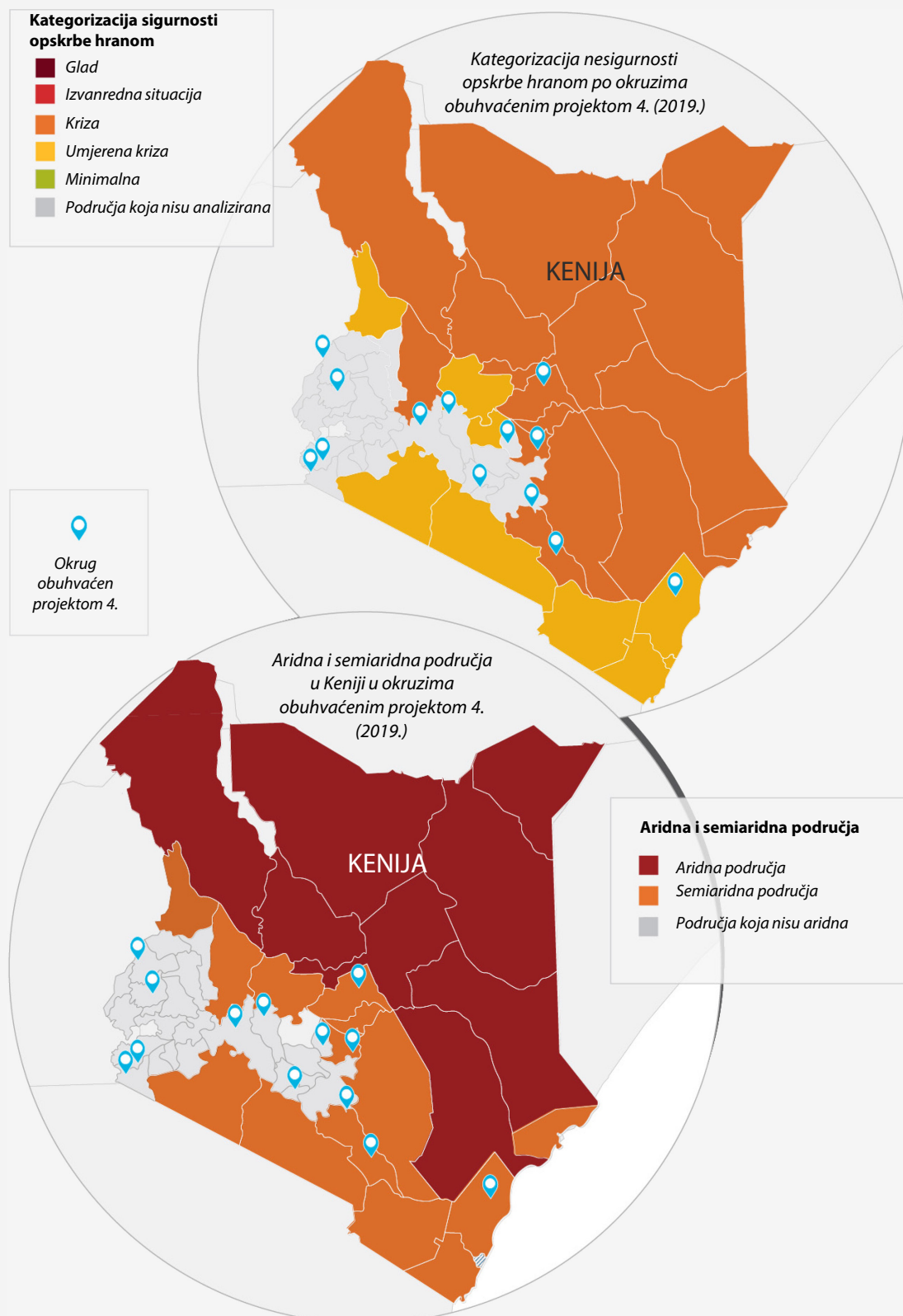
Izvor zemljovida: [lesniewski](#).

Projekt 4 – Kenija

Program Agri-Fi usklađen je s ključnim sektorom „Sigurnost opskrbe hranom i otpornost na klimatske šokove u aridnim i semiaridnim područjima” nacionalnog okvirnog programa Kenije u okviru 11. ERF-a. Njime se malim poljoprivrednicima pruža sveobuhvatna potpora za integraciju u poljoprivredne lance vrijednosti. Program se sastoji od četiriju komponenti ([projekta 1., 4., 5. i 8.](#)).

Drugom komponentom ([projektom 4.](#)) nastoje se ojačati kapaciteti aktera u odabranim lancima vrijednosti u sklopu tehničkog i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u poljoprivredi. Osim toga, tom su se komponentom nastojali povećati kapaciteti privatnog sektora na razini okruga za provedbu standarda u pogledu zdravlja životinja, sigurnosti hrane i zdravlja bilja. Međutim, u dokumentima za planiranje projekta naglasak nije na aridnim i semiaridnim područjima. Projekt je 2019. bio usmjeren na 13 okruga. Samo su četiri od tih okruga u to vrijeme bila kategorizirana kao aridna i semiaridna područja (vidjeti [sliku 4.](#)).

Slika 4. | Projekt 4.u Keniji – područja intervencije

Izvor: Sud, na temelju podataka Komisije, podataka iz alata „Integrirane klasifikacije faza sigurnosti opskrbe hranom (IPC)” te podataka o aridnim i semiaridnim područja u Keniji 2019.

Izvor zemljovida: Eurostat.

Iako su projekti bili usklađeni s politikama EU-a i partnerskih zemalja, u njima su utvrđeni nedostaci u izradi

- 36** Izrada projekata temelji se na sveobuhvatnom razumijevanju konteksta, jasnim ciljevima i aktivnom sudjelovanju dionika. Uključuje ključne komponente kao što su procjena potreba, odabir odgovarajućeg provedbenog partnera, dodjela resursa te osmišljavanje provedbenih strategija prilagođenih specifičnim izazovima. Djelotvorni projekti uključuju i mehanizme praćenja i logičke okvire za praćenje napretka i jamčenje odgovornosti. Planovi za ublažavanje rizika ključni su za jamčenje prilagodljivosti promjenjivim okolnostima. U odjeljcima u nastavku Sud pruža pregled problema utvrđenih u vezi s različitim komponentama izrade odabranih projekata.

Odabir projekata i provedbenih partnera

- 37** Provedbeni partneri bili su odabrani na temelju:

- (1) poziva za podnošenje prijedloga; ili
- (2) postojanja pravnog monopola (u slučaju nacionalnih vladinih institucija); ili
- (3) izravne dodjele (jer su sufinancirali projekt ili su u akcijskom dokumentu bili izričito navedeni kao provedbeni partneri).

Za projekte koji su se provodili u okviru neizravnog upravljanja Komisija je procijenila administrativne, tehničke i financijske kapacitete podnositelja zahtjeva. Sud je utvrdio da su provedbeni partneri općenito imali potrebne administrativne, operativne i financijske kapacitete za provedbu ispitanih projekata.

- 38** Međutim, ispitivanje projekta 1. u Etiopiji koje je proveo Sud pokazalo je da je akcijski dokument uključivao planove za „početnu reviziju sustava glavnih podnositelja i supodnositelja zahtjeva u sklopu okvirnog ugovora prije sklapanja ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava” kako bi se smanjio rizik od toga da ti podnositelji zahtjeva ne djeluju u interesu EU-a („fiducijarni rizik”). Unatoč tome što je ugovor sklopljen 2019., ta je revizija provedena tek 2022. i revizijsko mišljenje bilo je nepovoljno. Ugovor – u vrijednosti od 10,5 milijuna eura – stoga nije trebao biti sklopljen s provedbenim partnerom. Revizijom sustava otkriveni su nedostaci u vezi s kapacitetima provedbenog partnera. Da su ti nedostaci bili otklonjeni prije sklapanja ugovora, moglo se spriječiti nekoliko problema povezanih s uspješnošću koji su se pojavili tijekom provedbe projekta, kao što su kašnjenja u izvješćivanju, problemi u području javne nabave i nedostaci u unutarnjim kontrolama. Sud je u još trima drugim projektima (projektu 1. u Keniji te projektima 2. i 3. u Zambiji) utvrdio nedostatke u sustavu, kao i probleme s postupcima javne nabave.

Procjena isplativosti

- 39** Komisija nije sustavno procjenjivala opravdanost troškova projekata. Za gotovo sve projekte iz uzorka Suda nije bilo dokaza da su Komisija ili delegacije EU-a analizirale proračun projekta na bilo kojoj razini detaljnosti. Komisija se u potpunosti oslanjala na opće informacije navedene u izvješćima o napretku projekata i na usmena objašnjenja provedbenih partnera. Povrh toga, Komisija nije usporedila slične troškove među različitim projektima niti izračunala trošak po korisniku. Time se ugrožava učinkovitost projekata.
- 40** Većina projekata iz uzorka primila je maksimalni dopušteni iznos za neizravne troškove (7 % izravnih troškova projekata). Komisija nije iznijela nikakve primjedbe ni pitanja kad su provedbeni partneri zatražili tu stopu. Osim toga, nema dokaza da je Komisija procijenila opravdanost tih troškova.

Usklađenost projekata s nacionalnim prioritetima, politikama EU-a i potrebama ciljnih skupina

- 41** Svi projekti iz uzorka izrađeni su u skladu sa strategijama i planovima razvoja predmetnih zemalja. Tim se usklađivanjem povećava relevantnost i potencijalni učinak projekata tako što se jamči da se njima podupiru nacionalni prioriteti zemalja i zadovoljavaju specifične potrebe njihova stanovništva. Projekti su ujedno bili usklađeni s programskim dokumentima Komisije.
- 42** Potrebe korisnika znatne su i postojane tijekom vremena. S obzirom na opseg tih potreba i uključenost svih relevantnih strana, uključujući – vladu, dionike i druge donatore – tijekom faze izrade projekata, svi su projekti bili strukturirani tako da se zadovolje relevantne potrebe korisnika.
- 43** Sud je utvrdio da je trajanje projekata često bilo prekratko da bi aktivnosti kao što su uvođenje novih sorti sjemena ili nove poslovne aktivnosti imale trajni učinak na prinose i prihode malih poljoprivrednika ili poljoprivrednih poduzeća (vidjeti odlomke [76 – 83](#)).
- 44** Sud je utvrdio da su za sve projekte uspostavljeni odbori za upravljanje projektima (u kojima sudjeluju predstavnici vlada) ili tehničke radne skupine. Međutim, većina je projekata bila izrađena bez uključivanja lokalnog stanovništva. S obzirom na to da su oni krajnji korisnici, u dobrom su položaju za pružanje vrijednih informacija o mogućim ograničenjima i najhitnijim potrebama. Međutim, specifične okolnosti ponekad mogu otežati izravno savjetovanje s voditeljima lokalnih zajednica.

- 45** U nekim su slučajevima taj nedostatak uključenosti, kao i drugi nedostaci u izradi projekata, ugrozili održivost ili djelotvornu provedbu projekata (pregled je naveden u [okviru 2.](#)).

Okvir 2.

U izradi projekata postoje nedostaci zbog kojih su ugrožene djelotvorna provedba i održivost projekata

Kenija (projekti 1., 4., 5. i 8.) i Zambija (projekti 1., 3., 4. i 5.)

I u Keniji (projekti 1., 4., 5. i 8.) i u Zambiji (projekti 1., 3., 4. i 5.) nekoliko projekata doprinosi postizanju istog općeg cilja. Međutim, provode se odvojeno bez postizanja komplementarnosti ili sinergija.

Projekt 8. u Keniji i projekt 4. u Zambiji bili su namijenjeni davanju zajmova uz povoljne uvjete korisnicima projekta 1. u Keniji i projekta 3. u Zambiji. Svrha tih zajmova bila je pomoći malim poljoprivrednicima da prošire ili diversificiraju svoje poslovanje, čime se podupiru veća otpornost i prilike za ostvarivanje prihoda. Međutim, ti su zajmovi postali dostupni tek dvije godine nakon početka navedenih projekata. Zbog toga ih predviđeni korisnici više nisu mogli iskoristiti. Stoga su od zajmova na kraju ostvarili korist postojeći klijenti banke, što nije bila predviđena svrha projekta. Nadalje, projektima u Zambiji nije postignuta veza s tržištima ulaznih proizvoda (kao što su tržišta sjemena i strojeva) ili tržištima izlaznih proizvoda/prodajnim tržištima.

Projekt 5. – Kenija

U jednoj od aktivnosti koja se podupire u okviru projekta korisnici su dvije godine primali sjeme otporno na klimatske promjene i postigli pozitivne rezultate, uključujući veću žetvu i bolju kvalitetu usjeva. Međutim, zbog svojeg udaljenog geografskog položaja nisu mogli pristupiti tom sjemenu nakon završetka projekta. Osim toga, korisnici nisu raspolagali ključnim alatima, kao što su platna za sušenje sjemena i prskalice za suzbijanje nametnika na usjevima. Kad su mogli dobiti prskalicu, usjevi su već bili uništeni. Prema navodima korisnika s kojima je obavljen razgovor na licu mjesta, neki su se od tih problema mogli umanjiti da se s njima savjetovalo tijekom izrade projekta.

Projekt 1. – Zambija

Cilj projekta bio je uvođenje inovativnih tehnika za prikupljanje i skladištenje vode. Međutim, u praksi su se uglavnom upotrebljavale bušotine. Iako je projektom osigurana oprema kao što su spremnici za vodu, cijevi za navodnjavanje i solarne pumpe, za njih je potrebno održavanje koje nije bilo obuhvaćeno opsegom projekta. Zajednice nisu raspolagale sredstvima za održavanje i morale bi putovati do glavnog grada kako bi nabavile potrebne rezervne dijelove. Osim toga, izradom projekta nije se osigurala nikakva veza za pristup financiranju ili tržištima.

Temeljni uzroci, čimbenici i fleksibilnost

- 46** Kao što je navedeno u odlomku [28](#) i unatoč sudjelovanju u globalnim inicijativama usmjerenim na unapređenje znanja o sigurnosti opskrbe hranom (odlomak [57](#)), Komisija pri izradi projekata nije u dovoljnoj mjeri iskoristila dostupno znanje o temeljnim uzrocima nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti u supsaharskoj Africi (klimatske promjene, sukobi, gospodarska kriza, slabi nacionalni kapaciteti i financiranje, visoka razina siromaštva i nejednakosti). Samo u okviru šest projekata iz uzorka Suda izravno su se rješavali temeljni uzroci (usmjeravanjem na učinak klimatskih promjena podupiranjem, na primjer, izgradnje pješčanih brana, primjene tehnika za prikupljanje ili skladištenje vode ili osiguravanja pristupa visokokvalitetnoj vodi), dok su se u sklopu četiriju ostalih projekata oni rješavali djelomično ili neizravno (npr. smanjenjem siromaštva zahvaljujući povećanju prihoda ili povećanjem prinosa ciljanih usjeva). U okviru preostalih 12 projekata pružena je odgovarajuća potpora, ali ti su projekti prvenstveno bili usmjereni na zadovoljavanje osnovnih potreba i ublažavanje simptoma nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti (npr. siromaštvo, niska poljoprivredna produktivnost ili ograničen pristup proizvodnim sredstvima), a ne na uklanjanje njihovih temeljnih strukturnih uzroka.

47 Projekti humanitarne pomoći imaju veću fleksibilnost u usporedbi s razvojnim projektima jer se za njih mogu upotrijebiti **krizni čimbenici** (privremene financijske ili operativne prilagodbe projekata zbog izvanrednih kriznih uvjeta) i pričuve za hitne slučajeve kako bi se prilagodili promjenama okolnosti. Iako razvojni projekti mogu uključivati i krizne čimbenike, ni u jednom od projekata koje je Sud pregledao to nije bio slučaj. Iako je za neke razvojne projekte postojala pričuva za nepredviđene izdatke (ograničenu na najviše 5 % proračuna projekta), Sud smatra da su te pričuve općenito bile nedostatne za djelotvorno rješavanje važnih nepredviđenih događaja. Na primjer, u sklopu projekta 1. u Etiopiji iskoristila se cijela pričuva za nepredviđene izdatke kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19, pa je taj projekt ostao bez ikakve financijske rezerve za druge nepredviđene događaje do kraja njegove provedbe. Osim toga, u Zambiji je, primjerice, fleksibilnija izrada projekta mogla pomoći u odgovoru na suše 2024. To se moglo postići sustavnom integracijom kriznih čimbenika u razvojne intervencije kako bi se zajamčila dostupnost fleksibilnih sredstava za potporu partnerima u jačanju njihova hitnog odgovora u slučaju šokova. Sud stoga smatra da izrada trenutačnih razvojnih projekata nije dovoljno fleksibilna da bi se djelotvorno odgovorilo na nepredviđene događaje kao što su suše, poplave ili sukobi.

Mjere Komisije bile su dragocjene i zadovoljavajuće koordinirane, ali nisu bile dovoljno usmjerene na postizanje učinka i održivosti

48 Sud je procijenio je li Komisija djelotvorno provela te mjere. U ovom odjeljku Sud ispituje:

- je li Komisija dobro koordinirala svoje mjere, i interno i s drugim donatorima;
- je li Komisija na odgovarajući način provodila i pratila te projekte; i
- jesu li projektima postignuti očekivani rezultati i učinak.

Komisija je na zadovoljavajući način koordinirala mjere

Povezanost humanitarne i razvojne pomoći

- 49** EU je predan provedbi pristupa koji se temelji na povezanosti humanitarne i razvojne pomoći, tj. strategije za stvaranje održivih rješenja za krize povezivanjem hitne humanitarne pomoći s dugoročnim razvojnim naporima. Umjesto da katastrofe i sukobe tretira kao izolirane događaje, EU nastoji odgovoriti na neposredne potrebe (kao što je hrana) i temeljne uzroke (kao što su siromaštvo ili klimatske promjene). Taj je pristup izrađen kako bi se zemljama pomoglo da postanu otpornije i smanje svoju ovisnost o opetovanoj humanitarnoj pomoći. Njegov učinak može dovesti do jačih institucija, boljih životnih uvjeta i boljeg sprečavanja kriza, čime se u konačnici potiču stabilnost i samostalnost u pogođenim regijama.
- 50** Komisija je uspostavila pouzdan okvir za povezanost humanitarne i razvojne pomoći, u kojem su istaknuti ključni koraci za provedbu tog pristupa. Međutim, provedba na razini zemalja znatno se razlikuje te je u praksi i dalje nezadovoljavajuća zbog nedovoljnog praćenja potrebnih mjera. Za većinu supsaharskih zemalja nije provedena zajednička analiza konteksta, zajedničko planiranje i izrada plana djelovanja. Iako je za te složene elemente potrebno mnogo resursa, oni su ključni za djelotvorno ostvarivanje povezanosti humanitarne i razvojne pomoći.
- 51** Delegacije EU-a provele su zajedničku analizu konteksta samo u trima supsaharskim zemljama (Čadu, Etiopiji i Sudanu). Sudan i Etiopija imaju zajednički akcijski plan, dok Čad probno primjenjuje zajedničke mjere u dvjema pokrajinama.
- 52** Sud je u projektima iz uzorka utvrdio da općenito postoji vrlo mala povezanost između humanitarnih i razvojnih napora. Stoga pristup koji se temelji na povezanosti nije bio djelotvorno primijenjen. Izravna veza između razvojnih i humanitarnih napora postojala je u samo trima projektima iz uzorka (projektima 3. i 6. u Keniji i projektu 2. u Etiopiji).
- 53** Pregledom dokumentacije Sud je utvrdio da su dvije zemlje ostvarile znatan napredak u provedbi pristupa koji se temelji na povezanosti. Kao pilot-zemlja za provedbu tog pristupa, Čad je taj pristup uspješno uveo u dvije pilot-pokrajine i uključio dionike izvan EU-a. Prije državnog udara u srpnju 2023. Niger je ostvario napredak u izgradnji nacionalnih kapaciteta za provedbu tog pristupa, uključujući uspostavu relevantnog odbora pod vodstvom vlade. Za razliku od toga, Južni Sudan imao je ograničene strukture za koordinaciju te se suočavao i s teškom humanitarnom krizom.

- 54** Provedba tog pristupa otežana je i zbog nekoliko strukturnih ograničenja, kao što su razlike u programskim ciklusima, mandatima i pristupima GU-a INTPA i GU-a ECHO. Još je jedan ključni izazov, osim ograničenih financijskih sredstava, nedostatak ljudskih resursa jer osoblje Komisije mora stalno sudjelovati u ključnim koracima i svakodnevnoj koordinaciji intervencija u pogledu prehrambenog sustava jer u suprotnom postoji rizik od toga da mjere neće biti održive.

Inicijative Tima Europa

- 55** Inicijativa Tima Europa okvir je za suradnju koji okuplja EU, njegove države članice, njihove provedbene agencije i institucije za financiranje razvoja radi savladavanja globalnih izazova i postizanja ciljeva održivog razvoja. Cilj je inicijativa Tima Europa objediniti resurse, stručno znanje i kapacitete za provedbu opsežnih mjera s velikim učinkom u partnerskim zemljama, usmjeravajući se na zajedničke prioritete.
- 56** Na temelju [zaključaka Vijeća iz 2022. o odgovoru Tima Europa na globalnu nesigurnost opskrbe hranom](#) Sud je ispitao koliko su dobro Komisija i države članice EU-a planirale i provele inicijative Tima Europa povezane s hranom u supsaharskoj Africi. Sud je utvrdio da inicijative Tima Europa nisu bile posebno usredotočene na sigurnost opskrbe hranom, prehrambene sustave i prehranu. Nadalje, nije postojao jedinstven sustav za praćenje tih inicijativa. Svaka zemlja i delegacija EU-a upotrebljavala je vlastite metode, što je dovelo do nedosljednog izvješćivanja i ograničenih sinergija. Stoga je okvir inicijativa Tima Europa dosad ostao samo teoretski koncept s ograničenim učinkom na borbu protiv gladi u praksi.

Koordinacija između EU-a, nacionalnih tijela i drugih donatora

- 57** Komisija aktivno podupire širok raspon globalnih inicijativa usmjerenih na bolju koordinaciju i razmjenu znanja u borbi protiv gladi. Zahvaljujući financijskim doprinosima i stručnom znanju EU ima ključnu ulogu u nekoliko velikih platformi, uključujući [Globalnu mrežu za krize povezane s hranom](#) i [Odbor za svjetsku sigurnost opskrbe hranom](#). Te platforme pružaju i visokokvalitetne podatke na temelju kojih se mogu donijeti utemeljenije odluke. Vrlo korisne informacije dobivaju se i u okviru [Komisijinog Centra znanja za globalnu sigurnost opskrbe hranom i ishrane](#) i [inicijative DeSIRA](#), u sklopu kojih se znanost i istraživanjem promiču vodeni i poljoprivredno-prehrambeni sustavi. U području prehrane Komisija financira inicijative kao što su [Globalno izvješće o prehrani](#), mehanizam odgovornosti i [platforma „Scaling Up Nutrition”](#).

- 58** Za sve projekte iz uzorka Suda održavani su redovni koordinacijski sastanci na kojima su sudjelovale delegacije EU-a, nacionalna tijela i drugi donatori. Osim toga, delegacije EU-a zajamčile su dosljednu suradnju s provedbenim partnerima u sklopu formalnih i neformalnih sastanaka iako nisu svi ti sastanci bili dokumentirani. Osim toga, odgovornosti su bile jasno podijeljene između nacionalnih tijela i donatora.

Praćenje provedbe projekata uglavnom je bilo nedostatno

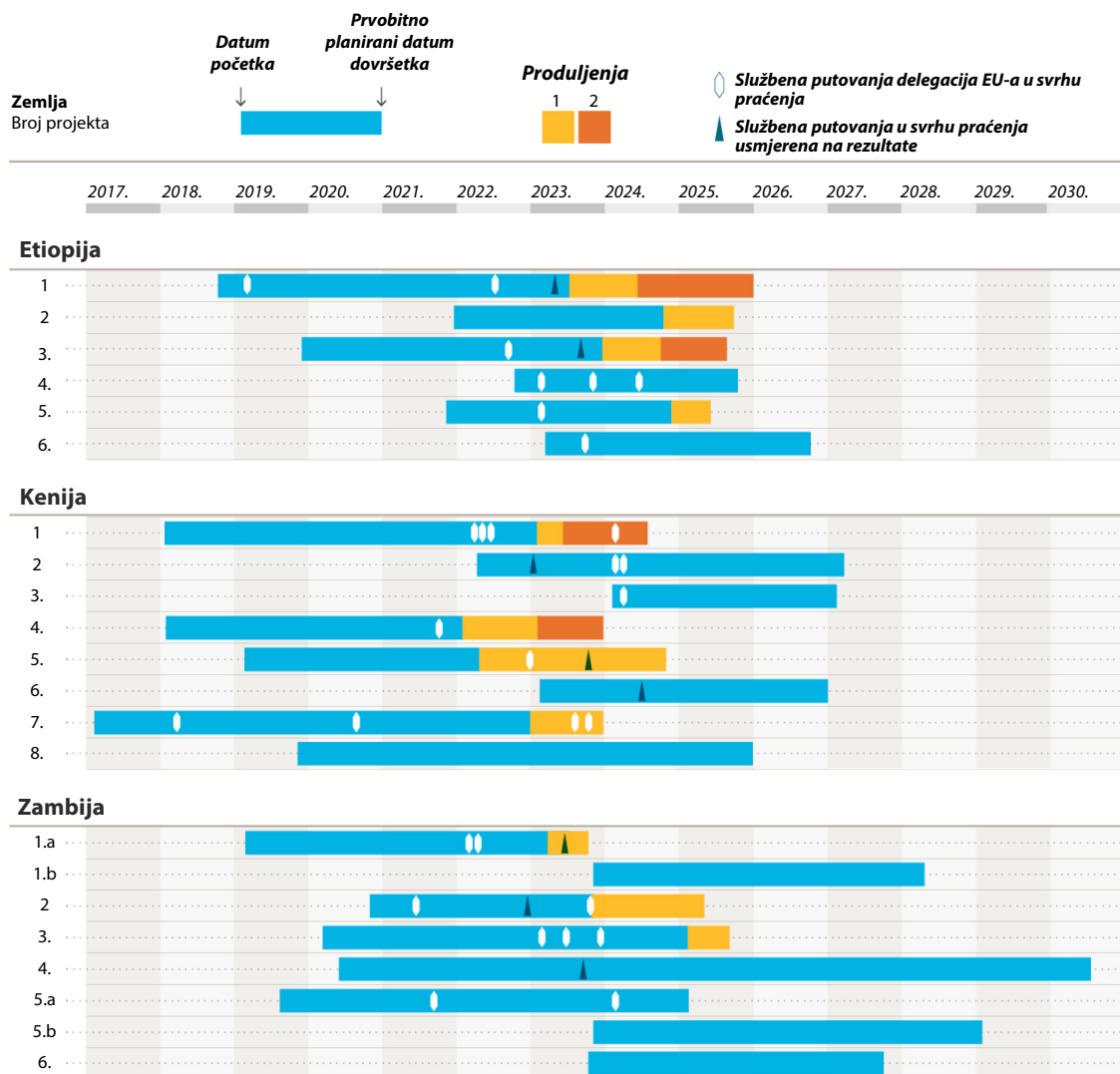
- 59** Proces praćenja projekata financiranih sredstvima EU-a uključuje kombinaciju redovitog izvješćivanja, terenskih posjeta i savjetovanja s provedbenim partnerima. Provedbeni partneri dužni su podnositi periodična izvješća o napretku u kojima su navedene pojedinosti o aktivnostima, ostvarenjima i rashodima, koje preispituju delegacije EU-a. Mogu se provoditi i neovisne evaluacije ili vanjske revizije u svrhu financijske provjere kako bi se provjerila točnost dostavljenih informacija i procijenila uspješnost projekata. U odjeljcima u nastavku iznosi se procjena koju je Sud obavio u pogledu različitih komponenata procesa praćenja.

Provedba projekata i službena putovanja u svrhu praćenja projekata

- 60** Pri otprilike polovici projekata iz uzorka Suda došlo je do kašnjenja u provedbi (vidjeti [sliku 5.](#)). Prema analizi koju je proveo Sud, najčešći razlozi za kašnjenja bili su pandemija bolesti COVID-19, nizak kapacitet provedbenog partnera, ograničeni institucionalni kapaciteti u partnerskim institucijama, izazovi u javnoj nabavi, logistička ograničenja i kadrovske promjene na razini vlade. Kad bi došlo do kašnjenja, Komisija je rijetko poduzimala korektivne mjere kako bi ih ublažila i uklonila, osim što je odobrila produljenja projekata bez dodatnih troškova (u odgovarajućim slučajevima).

61 Delegacije EU-a, provedbeni partneri i vanjska revizorska društva posjetili su projekte financirane sredstvima EU-a. Međutim, Sud smatra da delegacije EU-a općenito nisu provele dovoljno posjeta u svrhu praćenja i stoga nisu mogle u potpunosti provjeriti stvarno stanje na terenu (vidjeti [sliku 5.](#)). To ograničenje utječe i na njihov kapacitet za djelotvorno praćenje provedbe projekata i pravodobno poduzimanje korektivnih mjera kad je to potrebno. Međutim, Sud priznaje da se kapacitet mnogih delegacija EU-a za obavljanje redovitih posjeta u svrhu praćenja — osobito u nestabilnim ili udaljenim područjima — smanjuje zbog kombinacije logističkih, kadrovskih i sigurnosnih ograničenja. Unatoč malom broju posjeta koje su provele delegacije EU-a u svrhu praćenja, [praćenje usmjereno na rezultate](#) provedeno je za samo otprilike polovicu projekata iz uzorka i malo je dokaza da su preporuke iznesene na temelju tog praćenja bile uzete u obzir. Za dva projekta ([projekt 4. u Etiopiji](#) i [projekt 3. u Keniji](#)) sklopljen je ugovor za praćenje koje će provoditi treća strana. S obzirom na sigurnosna ograničenja to se pokazalo dobrom praksom u Etiopiji jer je dovelo do povrata ukradene hrane.

Slika 5. | Službena putovanja u svrhu praćenja projekata

Izvor: Sud, na temelju podataka Komisije.

- 62** Komisija nije provela kontrole kako bi provjerila opravdanost troškova tijekom provedbe projekata. Međutim, angažirano je vanjsko revizorsko društvo za provedbu provjera finansijskih rashoda. Iznimka su bili projekti koje provode [subjekti koji se ocjenjuju na temelju stupova](#) (tj. projekti koje je Komisija ocijenila kao one koji štite finansijske interese EU-a na istoj razini kao i u okviru izravnog upravljanja). To je društvo utvrdilo neprihvatljive rashode za četiri projekta, ali je potom nadoknadilo rashode za samo jedan od njih. U vrijeme revizije neprihvatljivi rashodi za preostala tri projekta u ukupnom iznosu od približno 496 000 eura nisu bili vraćeni.
- 63** Sud je tijekom revizije koju je proveo utvrdio dodatne slučajeve neprihvatljivih rashoda u iznosu od 673 000 eura, koji su se odnosili na [projekt 3. u Etiopiji](#) i [projekt 1 u Keniji](#). Do lipnja 2025. delegacije EU-a nisu osigurale povrat neprihvatljivih rashoda ni za jedan od tih projekata.

Logički okviri

- 64** Rezultati projekata izmjereni su u odnosu na ciljne vrijednosti utvrđene u dokumentima za planiranje poznatim kao „logički okviri”, koji su bili dio administrativnog sporazuma. Međutim, pokazatelji su uglavnom bili kvantitativni i njima su se češće mjerila ostvarenja nego ishodi.
- 65** Sud je utvrdio nedostatke u logičkim okvirima dviju trećina projekata iz uzorka. Osim toga, polovica projekata iz uzorka nije imala utvrđene polazne vrijednosti za sve pokazatelje prije početka njihove provedbe. Stoga tim pokazateljima nije moguće izmjeriti dugoročni učinak aktivnosti te ih nije moguće ocijeniti s obzirom na njihovu ostvarivost ili relevantnost. Za 10 projekata pokazatelji nisu omogućili mjerenje ostvarenja specifičnih i općih ciljeva jer nisu bili dovoljno detaljni ili nisu bili izravno povezani s tim ciljevima.

Okvir za izvješćivanje

- 66** Komisija, kao i drugi razvojni partneri, izvješćuju Organizaciju za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) o [službenoj razvojnoj pomoći](#) koristeći se [oznakama Odbora OECD-a za razvojnu pomoć](#). Međutim, ne postoji međunarodno dogovorena metodologija za mjerenje financiranja povezanog sa sigurnošću opskrbe hranom i u tu svrhu ne postoje posebne oznake Odbora OECD-a. Umjesto toga, Komisija je utvrdila nekoliko oznaka Odbora OECD-a koje smatra relevantnim.
- 67** Kad projekti imaju više ciljeva, oni se mogu kategorizirati, prebrojati i o njima se može izvješćivati u okviru različitih sektora. Budući da ne postoje standardizirane definicije i da se definicije koje upotrebljavaju donatori razlikuju, procjene su nedosljedne. Zbog toga je teško utvrditi područja koja primaju premalo financijskih sredstava, zajamčiti odgovornosti i pratiti učinak intervencija.
- 68** Dvije su metodologije relevantne za utvrđivanje mjera povezanih s prehranom. U razdoblju [2014. – 2020.](#) Komisija je troškove projekata kategorizirala kao one koji su 25 % ili 100 % povezani s prehranom, ovisno o veličini komponenata povezanih s prehranom u okviru projekata. Komisija se od 2021. pridržava [smjernica OECD-a](#) o upotrebi pokazatelja prehrambene politike. U tim se smjernicama opisuje metoda kojom se uzima u obzir samo dio pojedinog projekta povezanog s prehranom, no njihova primjena nije obvezna. U skladu s praksom drugih donatora Komisija je odlučila kategorizirati svaki projekt s komponentom prehrane kao projekt koji je 100 % povezan s prehranom, bez obzira na stvarni značaj te komponente. Stoga su rashodi povezani s prehranom bili prikazani većim od stvarnih za projekte u kojima je prehrana tek manja komponenta.

69 **Okvir za rezultate programa Globalna Europa** Komisijin je okvir za mjerenje djelotvornosti i učinka razvojne suradnje EU-a. Cilj mu je pružiti jasne i mjerljive pokazatelje s pomoću kojih bi EU-a dionicima lakše pokazao konkretne rezultate svojeg financiranja. Kad je riječ o borbi protiv gladi, posebno su relevantna četiri pokazatelja, tj. pokazatelji povezani s ciljem održivog razvoja 2. „iskorjenjivanje gladi” (vidjeti [tablicu 1.](#)). Međutim, podatci iz okvira navedeni u [godišnjem izvješću Komisije o radu](#) u pogledu instrumenata za vanjsko djelovanje ne odražavaju postignute rezultate te su ostvarenja i ishodi prikazani manjim od stvarnih jer pokazatelji okvira nisu dobro integrirani u projekte. Osim toga, prijavljeni objedinjeni rezultati ne odnose se na sve zemlje. Unatoč njihovoj relevantnosti ti pokazatelji nisu se upotrebljavali u 18 od 22 projekta iz uzorka Suda.

Tablica 1. | Pokazatelji za cilj održivog razvoja br. 2 koji se primjenjuju u Okviru za rezultate programa Globalna Europa

Pokazatelj	Opis
2.1.	Broj maloposjednika dosegnut s pomoću intervencija za koje je pružena potpora EU-a i koje su bile usmjerene na povećanje održive proizvodnje, pristupa tržištima i/ili sigurnosti zemljišta
2.2.	Područja poljoprivrednih i pastoralnih ekosustava u kojima su prakse održivog upravljanja uvedene uz potporu EU-a
2.32.	Broj ljudi koji se suočavaju s nesigurnošću opskrbe hranom koji primaju pomoć EU-a
2.33.	Broj žena u reproduktivnoj dobi, djevojčica adolescentske dobi te djece mlađe od pet godina obuhvaćenih intervencijama povezanim s prehranom za koje je pružena potpora EU-a

Pouzdanost projektnih podataka

70 Osim terenskih posjeta delegacije EU-a pregledale su i izvješća o napretku projekata. Delegacija EU-a u Zambiji često je tražila pojašnjenja od provedbenih partnera, dok je to rijetko bio slučaj u Etiopiji i Keniji. Osim toga, nijedan voditelj projekata u delegaciji EU-a nije provjerio podatke o projektima navedene u izvješćima o napretku. Stoga Komisija nije procijenila pouzdanost ključnih podataka, kao što su broj radnih mjesta otvorenih za male poljoprivrednike ili broj obuhvaćenih korisnika.

- 71** Sud je tijekom terenskih posjeta utvrdio neke slučajeve nedosljednosti između podataka u izvješćima o napretku i stvarnog stanja na terenu. Na primjer, za projekt 1 u Keniji u završnom izvješću navodi se jedno određeno poduzeće kao korisnik. Međutim, nalazi Suda pokazali su da je potporu zapravo primilo drugo poduzeće. Osim toga, u izvješću o napretku projekta 6. u Keniji navedeno je da se očekivalo da će od planirane pješčane brane korist imati 2 000 obitelji u uobičajenim uvjetima i do 7 000 obitelji tijekom vrhunca suše. Međutim, tijekom terenskog posjeta Sud je utvrdio da je 200 kućanstava imalo izravne koristi od tog projekta. To se razlikovalo od brojke navedene u izvješću o napretku.

Vidljivost

- 72** Svi korisnici financijskih sredstava EU-a imaju opću obvezu navesti porijeklo i zajamčiti vidljivost svih primljenih sredstava EU-a. Za sve ispitane projekte [smjernice o vidljivosti](#) dogovorene su ugovorom. Tijekom provedbe projekta provedbeni partneri poslali su delegacijama EU-a plan za komunikaciju i vidljivost. U tim su planovima utvrđene ciljne skupine kao i komunikacijske aktivnosti za svaku ciljnu skupinu, uključujući internetske stranice, fotografije, videozapise, novinske članke, promidžbene materijale, oznake te uvodna i završna događanja. Međutim, tijekom terenskih posjeta Sud je utvrdio da pravila o vidljivosti nisu u potpunosti poštovana u nekoliko slučajeva. Vidljivost EU-a bila je primjerena u devet slučajeva, ograničena u sedam, a u njih pet uopće je nije bilo. Jedan je projekt tek započeo, pa je bilo prerano da Sud procijeni je li vidljivost EU-a odgovarajuća.

Iako su Komisijine mjere bile dragocjene, njihovi su rezultati općenito bili neujednačeni

Postizanje ostvarenja i rezultata projekata

- 73** Intervencijama EU-a u supsaharskoj Africi općenito su ostvareni neujednačeni rezultati. Nekoliko je projekata doprinijelo povećanju kvalitete i količine uroda poljoprivrednika i broja zaposlenih malih poljoprivrednika te poboljšanju razumijevanja geoloških uvjeta ili stanja u pogledu upravljanja zemljištem u pojedinim zemljama. Međutim, unatoč zadovoljavanju osnovnih potreba, tim projektima nisu se ojačale ključne veze s tržištima, uključujući one koje poljoprivrednicima omogućuju prodaju uroda, pristup financijskim uslugama ili nabavu ulaznih proizvoda kao što su sjeme i strojevi. Zbog tog nedostatka, korisnici nisu mogli u potpunosti iskoristiti potencijal svojih projekata za smanjenje siromaštva i nejednakosti. Zbog nedostatka poveznica s tim ključnim tržištima ugrožena je održivost projekata.

- 74** Sud je procijenio jesu li postignuta planirana ostvarenja i rezultati te je li Komisija zajamčila njihovu održivost. U *Prilogu III.* navedena je procjena projekata koju je Sud proveo s obzirom na zadovoljene potrebe, pravodobnost, isplativost, praćenje, rezultate i održivost. Općenito, planirana su ostvarenja postignuta, ali se učinak projekata nije dovoljno mjerio. Općenito postoji uzročna veza između projektnih aktivnosti i postignutih rezultata.

Učinak na ciljne skupine

- 75** Sud je na temelju terenskih posjeta utvrdio da su projekti donijeli koristi korisnicima (za primjere vidjeti *okvir 3*). Međutim, nije moguće u potpunosti dokazati jesu li projekti imali izravan učinak na sigurnost opskrbe hranom korisnika jer se ishodi projekata nisu mjerili dosljedno ili točno. Nije bilo pouzdanih dokaza za mjerenje povećanog unosa hranjivih tvari ili povećanih prinosa malih poljoprivrednika, osim u slučaju projekta 5. u Keniji. Jedna od ciljne vrijednosti projekta bila je povećati prinose poljoprivrednika za 1,5 % u 11 lanaca vrijednosti. Provedbeni partner pratio je taj pokazatelj ishoda i rezultate naveo u izvješću o napretku projekta. Međutim, do kraja projekta ciljna vrijednost je dosegnuta u samo četirima lancima vrijednosti od njih 11, dok su prinosi u preostalih sedam lanaca vrijednosti smanjeni u odnosu na polaznu vrijednost.

Okvir 3.

Koristi od projekata za korisnike

Projekt 6. – Etiopija

Cilj je projekta smanjiti nesigurnost opskrbe hranom u Etiopiji usmjeravanjem na otporne poljoprivredne aktivnosti i povećanjem produktivnosti u okviru održivog razvoja sektora sjemena. Ta je intervencija pogodovala sigurnosti opskrbe hranom poljoprivrednika u ciljnim područjima. Osim toga, potpora pčelarstvu pokazala se vrlo djelotvornom i održivom.

Međutim, projekt je bio manje djelotvoran zbog nekih problema. Konkretno, količina sjemena po korisniku nije bila dovoljna za predviđenih 0,25 hektara zemljišta. Za jednu regiju (Tigraj) studija izvedivosti bila je dovršena tek nakon prve raspodjele sjemena, zbog čega se pojavilo pitanje je li početna raspodjela bila usklađena sa specifičnim potrebama te regije i poljoprivrednim uvjetima u toj regiji. Nadalje, raspodjela hibridnih vrsta povezana je s ograničenjima jer se njihov prinos s vremenom smanjuje, a poljoprivrednici nemaju sredstava za kupnju novog sjemena.

Projekt 6. – Kenija

Cilj projekta bio je povećati otpornost na sušu i učinke klimatskih promjena u aridnim i semiaridnim područjima. Na temelju projekta ostvarene su konkretne koristi za živote korisnika posebno zato što je provedbeni partner surađivao s lokalnim vlastima i relevantnim sektorskim tijelima. Odgovornost zajednice također je bio ključan čimbenik, kako financijski tako i u smislu mobilizacije članova zajednice.

Na primjer, zahvaljujući jednoj od aktivnosti za koju je pružena potpora u sklopu projekta (pješčana brana na rijeci Mwanja) osobe koje su prije morale hodati nekoliko puta dnevno po vodu iz slane i prljave rijeke sad imaju pristup čistoj pitkoj vodi, bilo u vlastitom domu bilo na obližnjim javnim mjestima za opskrbu vodom. To je poboljšanje omogućilo korisnicima da više vremena posvete poljoprivredi, pa su žetve bile kvalitetnije i količine usjeva veće. Osim toga, stoka sad ima pristup vodi, a uvjeti u školama, crkvama i na seoskim tržnicama znatno su se poboljšali. Projekt uključuje planove za ugradnju brojila za praćenje potrošnje vode i naplatu potrošnje vode korisnicima. Na taj se način jamči održivost projekta jer se ostvaruju prihodi za održavanje i potiče odgovorna upotreba vode.

Na **fotografiji 1.** prikazana je korisnica koja je prvi put dobila pristup vodi u vlastitom domu.

Fotografija 1. | Pristup vodi u domovima korisnika

Izvor: Sud.

U drugoj projektnoj aktivnosti najugroženijim pojedincima u selu dodijeljene su ženke koze. Koze su bile pasmina otporna na klimatske promjene, posebno odabrane kako bi se spriječilo križanje s drugim pasminama, a oplodio ih je mužjak iste pasmine. Kozlići su nakon jarenja bili podijeljeni ostalim seljanima, čime se zajamčila široka korist inicijative i osigurala održivost. Korisnici su mogli upotrebljavati kozje mlijeko za prehranu svoje djece ili ga prodati za dodatni prihod. Budući da koze u prosjeku žive četiri godine, kasnije bi se mogle prodavati i za meso, čime bi se uključenim obiteljima omogućio dodatni izvor prihoda (vidjeti [fotografiju 2.](#) na kojoj je prikazan korisnik projekta).

Fotografija 2. | Vlasnik koze ispred kozarnika

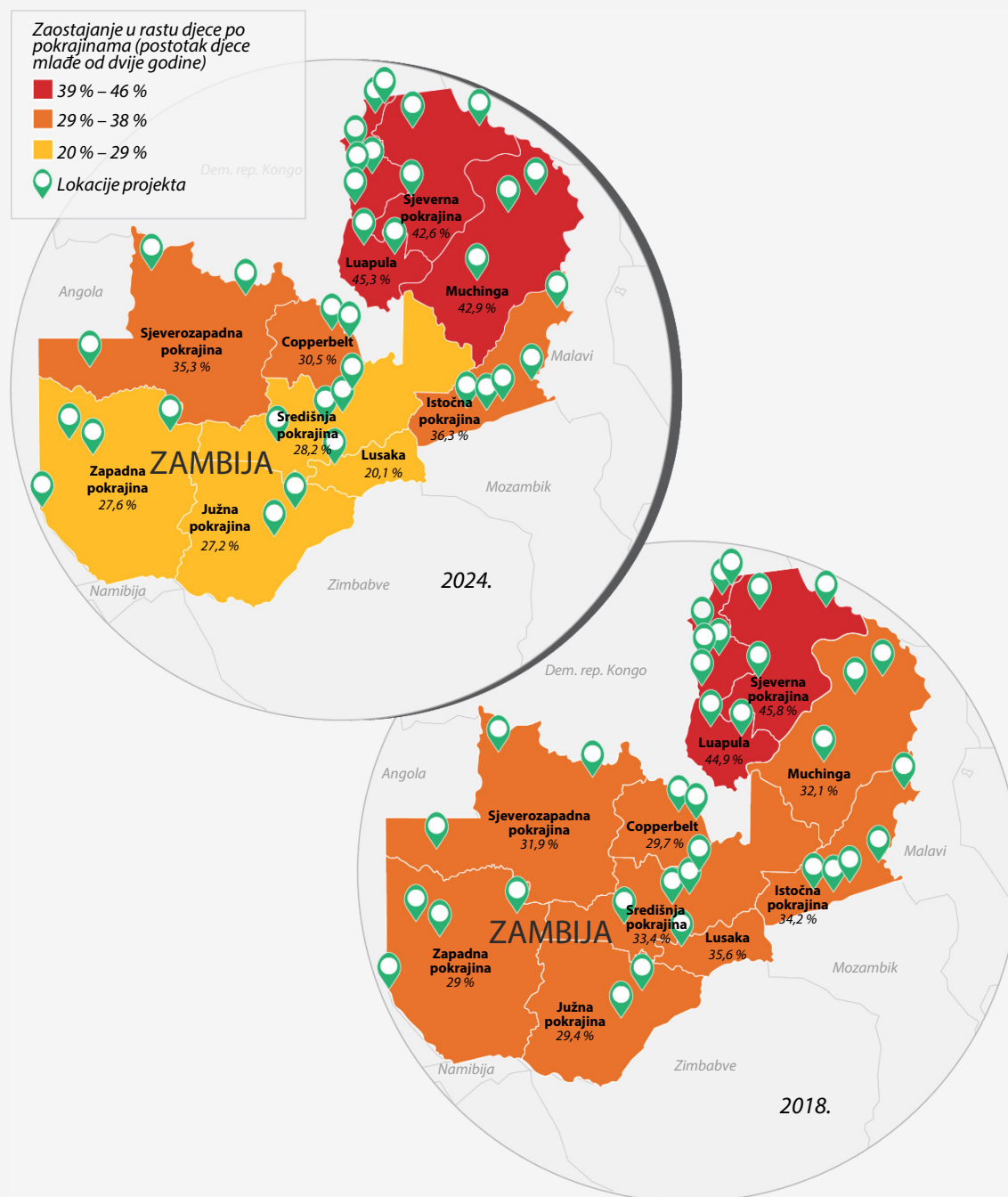
Izvor: Sud.

Projekt 2. – Zambija

Projekt je bio usmjeren na borbu protiv pothranjenosti povezivanjem vlade, civilnog društva i donatora kako bi se poboljšali ishodi u području prehrane. U tom je projektu naglasak bio na zagovaranju politika, izgradnji kapaciteta i mobilizaciji resursa. Projekt je usklađen s vladinim programom [Prvih 1 000 dana](#) i njime se dopunjuje nacionalni program za borbu protiv pothranjenosti.

Projekt je imao pozitivan učinak na smanjenje razina zaostajanja u rastu u različitim okruzima (vidjeti [sliku 6.](#)). Međutim, dugoročni učinak projekta vjerojatno neće biti održiv jer se projekt nije bavio temeljnim uzrocima pothranjenosti.

Slika 6. | Učinak projekta na zaostajanje u rastu u Zambiji

Izvor: Sud, na temelju podataka Komisije i ankete „Zambia Demographic and Health Survey” iz 2018. i 2024.
Izvor zemljovid: Olli.

Održivost

76 Projektne aktivnosti u nekim su slučajevima doprinijele održivim rješenjima, no većina projekata vjerojatno neće biti održiva zbog nedostatka budućeg financiranja. Sud je utvrdio da nijedan od projekata iz uzorka osim njih triju nije imao izlaznu strategiju, a u projektima gdje su takve strategije postojale nisu uvijek bile djelotvorno provedene u praksi.

- 77** Utvrdio je i da je većina projekata u prvom redu bila usmjerena na razvoj lanaca vrijednosti. Iako je u skladu s prioritetima inicijative Global Gateway, zbog toga se u okviru ovih projekata ne posvećuje dovoljno pažnje zdravlju i raznolikosti prehrane. Razine pothranjenosti i dalje su visoke i u ruralnim i urbanim područjima, pri čemu lokalno stanovništvo nema veliko znanje o kvaliteti hrane i raznolikosti prehrane. Projekti su prvenstveno bili usmjereni na povećanje količine hrane, s naglaskom na osnovnim namirnicama, a ne na uravnoteženoj i raznolikoj prehrani.
- 78** Nadalje, projekti su bili usmjereni samo na mali broj pojedinaca u odnosu na ukupno stanovništvo kojem je bila potrebna pomoć. Ponavljanje tih inicijativa je ključno, ali otežano jer vlada i donatori nemaju dovoljno financijskih sredstava.
- 79** U većini projekata korisnici su i dalje upotrebljavali opremu koja im je osigurana. Međutim, Sud je utvrdio neke iznimke u četirima projektima (vidjeti [okvir 4.](#)). Prema ugovorima EU-a o dodjeli bespovratnih sredstava oprema kao što su motocikli, automobili i prijenosna računala mora se na kraju projekata predati lokalnim partnerima kao što su vladina ministarstva. Zbog te ugovorne klauzule neki bi partneri mogli očekivati da će primiti novu opremu u okviru budućih projekata, pa su manje motivirani za pravilno održavanje primljenih vozila i opreme te za to da u tu svrhu dodijele ionako ograničene resurse. Osim toga, nije bilo daljnjih mjera za praćenje kako su se ti resursi upotrebljavali ili održavali nakon završetka projekata ili jesu li se i dalje upotrebljavali u predviđene svrhe u okviru projekata.

Okvir 4.

Nedjelotvorna upotreba projektne opreme

- Projekt 4. u Keniji: Sud je posjetio računalnu prostoriju centra za osposobljavanje u poljoprivredi u Waruhiuu i pregledao dio opreme isporučene u okviru projekta, koji je uključivao 13 računala. Mnoga od tih računala nisu imala internetsku vezu i nisu funkcionirala.
- Projekt 1. u Zambiji: spremnici za vodu, cijevi za navodnjavanje i solarne pumpe postavljeni su na projektne lokacije. Iako je lokalna zajednica upotrebljavala tu infrastrukturu, nažalost nije raspolagala sredstvima za njezino održavanje.
- Projekt 1. u Etiopiji: Sud je utvrdio da se motocikl kupljen u okviru projekta nije koristio od početka projekta (iako su korisnici zatražili više motocikala) i da je kupljeni kamion imao toliko istrošene gume da ga više nije bilo moguće sigurno voziti ([fotografija 3.](#)).

- o Projekt 5. u Etiopiji: neki nabavljeni predmeti nisu se upotrebljavali iako je projekt uskoro završavao, npr. dva televizora s ravnim ekranom, stolno računalo i mali generator (*fotografija 4.*). U sklopu istog projekta u školu je postavljen spremnik za vodu iako je već imala jedan. Osim toga, lokalno stanovništvo nije imalo novac da napuni spremnik vodom.

Fotografija 3. | Neupotrijebljena/neupotrebljiva oprema

Izvor: Sud.

Fotografija 4. | Neupotrijebljena oprema

Izvor: Sud.

80 Glavni čimbenici koji doprinose nedostatku održivosti uključuju sljedeće:

- strukture koje podupire EU nisu na odgovarajući način povezane s postojećim vladinim strukturama;
- vlade nemaju dovoljno kapaciteta i financijskih sredstava za prehranu i sigurnost opskrbe hranom;
- veliku ovisnost o financijskim sredstvima donatora;
- neki projekti izrađeni su i provedeni bez uzimanja u obzir lokalnih kapaciteta i troškova održavanja; i
- nedostatak povezanosti između malih poljoprivrednika i privatnih ili financijskih sektora.

81 Cilj različitih projekata bio je povećati kvalitetu i količinu uroda poljoprivrednika, ali oni često nisu bili povezani s izvoznim tržištima niti su imali pristup financiranju. Poljoprivrednicima je vrlo teško osigurati zajmove (čak i pod povoljnijim uvjetima, primjerice u okviru projekta 8. u Keniji i projekta 4. u Zambiji) i provesti dodatna ulaganja kako bi i dalje imali visoke prinose.

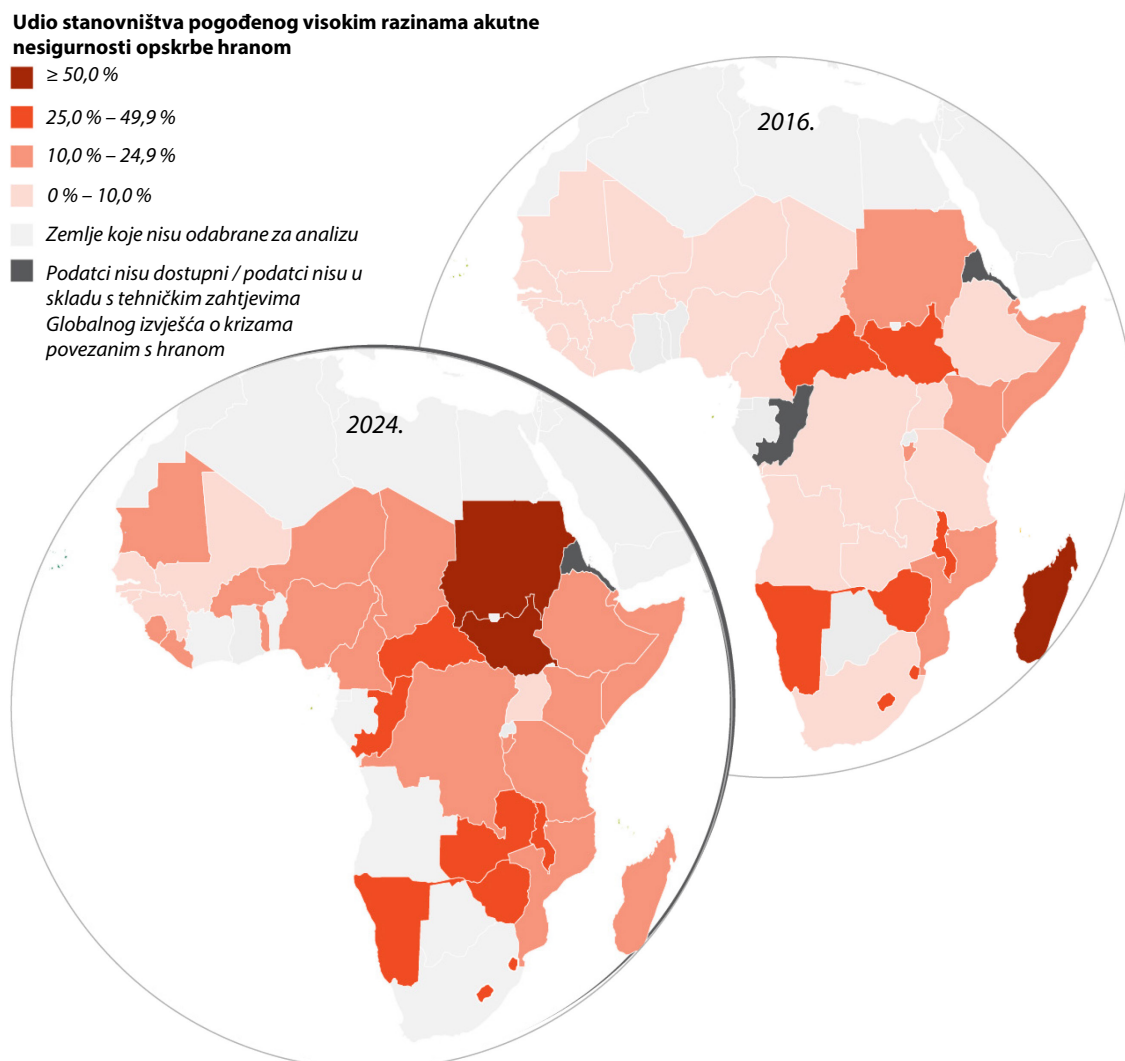
82 Projekti koji su se pokazali održivim bili su oni u kojima su korisnici financijski doprinijeli te preuzeli i operativne i financijske rizike. Za razliku od toga, projekti usmjereni na opskrbu poljoprivrednika sjemenom, opskrbu škola hranom ili bolnica dodatcima prehrani za pothranjenu djecu po svojoj prirodi nisu dugoročno održivi bez stalne potpore donatora ili vlade, čak i ako ta potpora ima neposredan, kratkoročni pozitivan učinak.

83 Kad je riječ o projektima iz uzorka Suda, delegacije EU-a poduzele su vrlo ograničene mjere praćenja projekata nakon njihova dovršetka kako bi procijenile situaciju krajnjih korisnika, kao što su poboljšanje razina pothranjenosti, nesigurnosti opskrbe hranom ili povećanje žetve (a samim time i prihoda).

Nesigurnost opskrbe hranom i pothranjenost u supsaharskoj Africi

84 U većini zemalja supsaharske Afrike situacija se s vremenom nije znatno poboljšala te stalno postoje izazovi u rješavanju pitanja nesigurnosti opskrbe hranom, pothranjenosti i drugih temeljnih problema (vidjeti [sliku 7.](#) i [sliku 8.](#)). Iako se broj djece koja zaostaju u rastu smanjio u odnosu na ukupno stanovništvo supsaharske Afrike, u toj se regiji u apsolutnom smislu povećava broj djece zaostale u rastu (vidjeti [sliku 9.](#)). Unatoč raznim naporima i intervencijama ta se regija i dalje suočava sa znatnim preprekama, uključujući klimatske promjene, sukobe i gospodarsku nestabilnost, zbog kojih je bilo otežano ostvarivanje napretka. S obzirom na trenutačnu stopu napretka, do 2030. milijuni ljudi i dalje će biti pothranjeni, milijuni djece i dalje će biti pogođeni različitim oblicima pothranjenosti, a cilj „iskorjenjivanja gladi” (cilj održivog razvoja 2.) još dugo neće biti postignut.

Slika 7. | Nesigurnost opskrbe hranom u supsaharskoj Africi

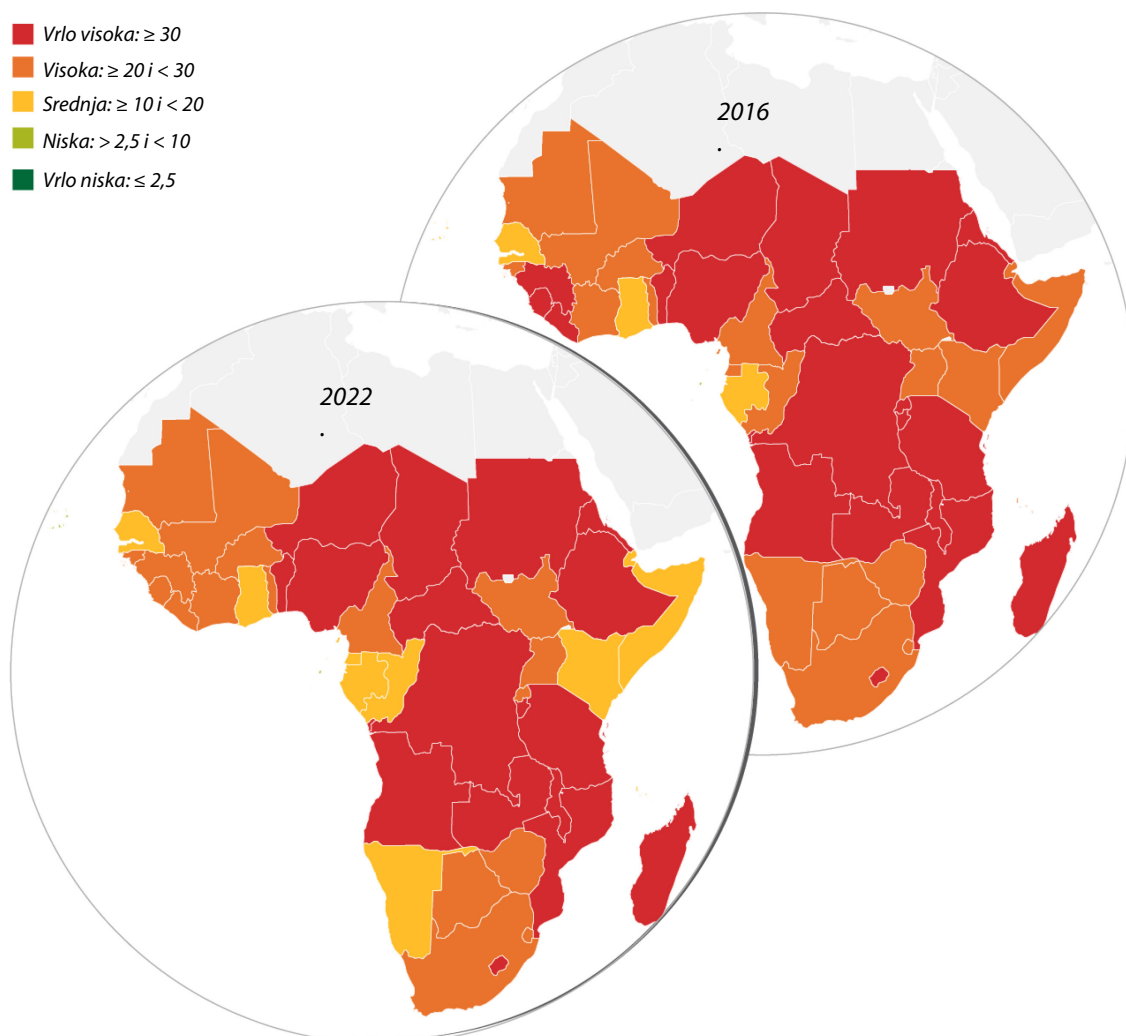
Izvor: Sud, na temelju [Globalnog izvješća o krizama povezanim s hranom](#).

Izvor zemljovida: Eurostat.

Slika 8. | Pothranjenost u supsaharskoj Africi

Prevalencija zaostajanja u rastu djece mlađe od pet godina (%)

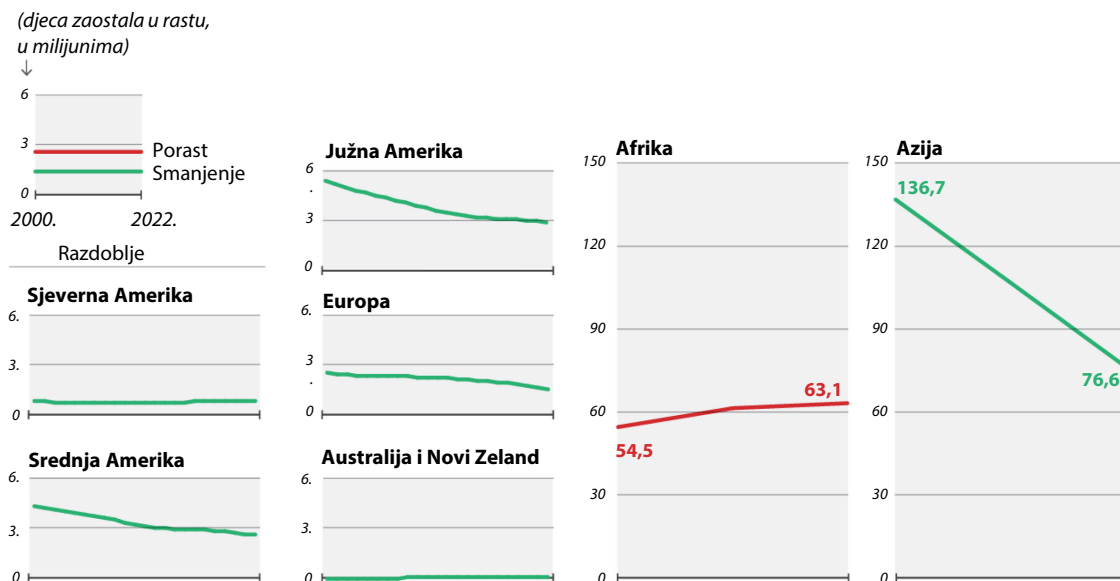
- Vrlo visoka: ≥ 30
- Visoka: ≥ 20 i < 30
- Srednja: ≥ 10 i < 20
- Niska: $> 2,5$ i < 10
- Vrlo niska: $\leq 2,5$

Izvor: Sud, na temelju podataka Svjetske zdravstvene organizacije.

Izvor zemljovida: Eurostat.

Slika 9. | Analiza trendova zaostajanja u rastu djece u supsaharskoj Africi

Izvor: Sud, na temelju podataka [Svjetske zdravstvene organizacije](#).

- 85** U zemljama koje je Sud posjetio razine pothranjenosti djece i dalje su vrlo visoke unatoč poboljšanjima posljednjih godina. Osim toga, ozbiljna nesigurnost opskrbe hranom sve je raširenija unatoč financijskim sredstvima EU-a i drugih donatora.

Ovo je izvješće usvojilo III. revizijsko vijeće, kojim predsjedava članica Revizorskog suda Bettina Jakobsen, na sastanku održanom u Luxembourg 23. rujna 2025.

Za Revizorski sud

Tony Murphy
predsjednik

Prilozi

Prilog I. – O reviziji

Borba protiv gladi: kontekst i komponente

- 01** Sukobi, gospodarski šokovi i ekstremni vremenski uvjeti i dalje znatno doprinose nesigurnosti opskrbe hranom diljem svijeta. Tijekom 2024. **295 milijuna ljudi u 53 zemlje bilo je pogođeno visokim razinama akutne nesigurnosti opskrbe hranom, pri čemu je hitnu pomoć trebalo 13,7 milijuna više ljudi nego 2023.** Akutna pothranjenost žena i djece također se nastavila pogoršavati, zbog čega je više od **37,7 milijuna djece mlađe od pet godina** bilo akutno pothranjeno.
- 02** Glavni razlozi nesigurnosti opskrbe hranom međusobno su povezani i uzajamno se pojačavaju. Pandemija bolesti COVID-19 i agresivni rat Rusije protiv Ukrajine bili su veliki šokovi koji su pogodili širok raspon zemalja, a sukobi u Palestini i Sudanu uzrokuju ekstremne humanitarne krize. Zemlje sa strukturnim slabostima imaju poteškoće s reagiranjem na šokove i oporavkom od njih, osobito kad su ti šokovi učestali i velik broj raseljenih osoba stvara dodatno opterećenje.
- 03** Borba protiv gladi uključuje niz aktivnosti povezanih s pomoći u hrani, prehranom, sigurnošću opskrbe hranom i prehrambenim sustavima (vidjeti **sliku 1.**). Te su aktivnosti međusobno povezane, namijenjene onima koji se suočavaju s nesigurnošću opskrbe hranom ili su zbog toga ugroženi te se za njihovu provedbu moraju u obzir uzeti dugoročne potrebe.

04 U EU-u se financijska sredstva za borbu protiv gladi osiguravaju humanitarnom pomoći, za koju je odgovorna Glavna uprava Komisije za europsku civilnu zaštitu i europske operacije humanitarne pomoći (GU ECHO), te razvojnom suradnjom, koja je u nadležnosti Glavne uprave za međunarodna partnerstva (GU INTPA). Dok GU ECHO pruža humanitarnu pomoć, GU INTPA se usmjerava na stvaranje održivih promjena uklanjanjem temeljnih uzroka humanitarnih kriza, ali se obje vrste financiranja mogu istodobno dodijeliti istom geografskom području. Za uklanjanje temeljnih uzroka kriza uz istodobno zadovoljenje humanitarnih potreba potrebne su mjere za jamčenje komplementarnosti. [Pristup koji se temelji na povezanosti humanitarne i razvojne pomoći](#) usmjeren je na postizanje sinergija i dosljednosti između dvaju oblika pomoći kako bi se bolje odgovorilo na krize i izgradila otpornost.

Okviri politika na globalnoj razini i na razini EU-a

05 Borba protiv gladi dio je različitih politika i okvira na razini EU-a i na globalnoj razini Grafički pregled dostupan je na [slici 1. Priloga I.](#)

Slika 1. | Okvir politike za borbu protiv gladi

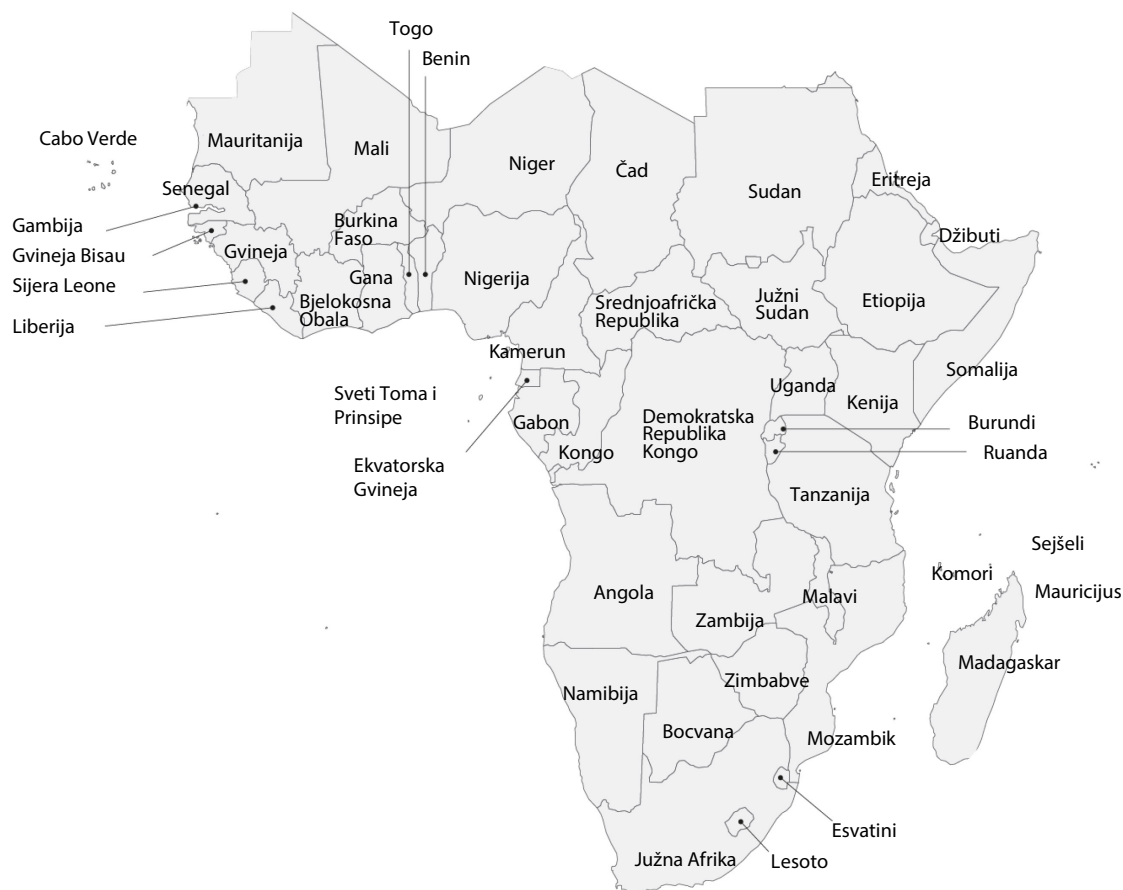

Izvor: Sud.

Dodjela financijskih sredstava

- 06** Komisija izvješćuje Organizaciju za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) o godišnjem financiranju po pojedinačnim ciljevima održivog razvoja UN-a. GU INTPA i GU ECHO za ostvarivanje [cilja održivog razvoja br. 2](#) sklopili su u razdoblju 2021. – 2024. ugovore u iznosu od 3,5 milijardi eura, pri čemu je s 56 % tog iznosa upravljao GU INTPA, a s 44 % GU ECHO. Financijski instrumenti koje upotrebljava GU INTPA su [Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa](#) (NDICI – Globalna Europa) u postojećem višegodišnjem financijskom okviru, Instrument za razvojnu suradnju (IRS) u višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje 2014. – 2020. te 10. i 11. europski razvojni fond (ERF). GU ECHO kao instrument upotrebljava program humanitarne pomoći. Od ukupnih sredstava prijavljenih za cilj održivog razvoja 2. „iskorjenjivanje gladi”, 58 % (1,9 milijardi eura) dodijeljeno je supsaharskoj Africi (vidjeti [sliku 2.](#)). U toj je regiji GU INTPA upravljao sa 63 % sredstava u razdoblju 2021. – 2024., a GU ECHO s 37 %. Glavni su provedbeni partneri u supsaharskoj Africi organizacije Ujedinjenih naroda i razvojne agencije država članica, koje zajedno osiguravaju više od 40 % financijskih sredstava. Ostatak osiguravaju privatna poduzeća, nevladine organizacije, vlade nacionalnih partnerskih zemalja ili financijske institucije.

Slika 2. | Supsaharska Afrika

Izvor: Sud.

Izvor zemljovida: Eurostat.

Opseg revizije i revizijski pristup

07 Sud je ispitao usmjerava li Komisija i provodi li svoje razvojne mjere za borbu protiv gladi u supsaharskoj Africi djelotvorno. Konkretnije, Sud je procijenio:

- jesu li Komisijine razvojne mjere za borbu protiv gladi bile usmjerene na najrelevantnije potrebe i prioritete; i
- je li Komisija djelotvorno provela te mjere.

- 08** Revizijom su obuhvaćeni projekti iz razdoblja 2014. – 2020. koji su završili u razdoblju 2021. – 2024. To je omogućilo Sudu da procijeni jesu li oni u potpunosti provedeni i jesu li njima postignuti rezultati. Sud je ispitao i projekte koji su već započeli u razdoblju 2021. – 2027. te je procijenio izradu tih projekata i njihovu provedbu do danas. Stoga su revizijom koju je proveo Sud obuhvaćeni projekti koji se financiraju iz instrumenta NDICI – Globalna Europa te iz ERF-ova i IRS-a.
- 09** Geografski opseg te revizije obuhvaćao je supsaharsku Afriku, u kojoj glad i dalje prevladava, a EU je osigurao znatan iznos financijskih sredstava za borbu protiv gladi (23,2 milijarde eura na temelju ugovora sklopljenih u razdoblju 2014. – 2024. za aktivnosti povezane s održivom vodenim i poljoprivredno-prehrambenim sustavima i humanitarnom pomoći). Osim toga, tijekom posljednjeg desetljeća ostvaren je znatan napredak u smanjenju pothranjenosti i nesigurnosti opskrbe hranom na većini kontinenata. Međutim, to se ne odnosi na supsaharsku Afriku, koja je i dalje važna iznimka. Unatoč naporima da se suzbiju glad i pothranjenost u regiji i dalje postoje dugotrajni izazovi.
- 10** Revizija je bila usmjerena na mjere razvojne suradnje koje se odnose na sigurnost opskrbe hranom, održive vodene i poljoprivredno-prehrambene sustave te prehranu. Riječ je o dugoročnim mjerama kojim upravlja GU INTPA. Iako hitna pomoć u hrani koju je pružio GU ECHO nije bila izravno obuhvaćena opsegom revizije, Sud je ispitao kako je primijenjen pristup koji se temelji na povezanosti humanitarne i razvojne pomoći, kao i koordinacija između GU-a INTPA i GU-a ECHO.
- 11** Revizija je provedena u okviru terenskih revizijskih posjeta Etiopiji, Keniji i Zambiji, pregleda dokumentacije za Čad, Niger i Južni Sudan, razgovora s relevantnim dionicima i analize dokumenata za sve zemlje supsaharske Afrike.

- 12** Zemlje obuhvaćene revizijskim posjetom i pregledom dokumentacije odabrane su na temelju nekoliko kriterija, kao što su značajnost, opseg projekata i razine pothranjenosti. Za tri posjećene zemlje Sud je analizirao uzorak od 22 projekta od ukupno 91, koji čine 51 % ukupne financijske vrijednosti. Za zemlje obuhvaćene pregledom dokumentacije Sud je analizirao uzorak od 16 projekata od ukupno 103. Kad je riječ o tim zemljama, pregled koji je Sud obavio bio je usmjeren na provedbu pristupa koji se temelji na povezanosti. Odabir projekata za terenske posjete temeljio se na značajnosti, statusu projekta (kako bi se dobila kombinacija tekućih i dovršenih projekata), primijenjenom načinu upravljanja (kako bi se dobila kombinacija projekata u okviru izravnog ili neizravnog upravljanja), instrumentu iz kojeg su financirani (kako bi se dobila kombinacija projekata financiranih iz IRS-a, ERF-ova ili instrumenta NDICI – Globalna Europa), vrsti pružene potpore (kako bi se dobila kombinacija projekata u području sigurnosti opskrbe hranom, prehrane i prehrambenih sustava te načina financiranja kao što su proračunska potpora i intervencije u okviru projekata) i razdoblju višegodišnjeg financijskog okvira u kojem su provedeni (kako bi se dobila kombinacija projekata financiranih u razdobljima 2014. – 2020. i 2021. – 2024.).

Prilog II. Projekti iz uzorka

Zemlja	Broj projekta	Vrsta provedbenog partnera	Opis projekta	Datum početka	Datum završetka	Preuzete obveze (u eurima)	Isplaćeno (u eurima)
Etiopija		Nacionalna vladina agencija	Mjere EU-a za sektor kave u Etiopiji (EU-Cafe)	8.11.2018.	31.12.2025.		
		Međunarodna organizacija	Potpora djelotvornoj izradi programa u području sigurnosti opskrbe hranom, prehrane i otpornosti u Etiopiji	1.12.2021.	30.9.2025.		
		Nacionalna vladina agencija	Komponenta 3. projekta PROSEAD: razvoj lanca vrijednosti za održivi rast integriranih poljoprivredno-industrijskih parkova (potpora poljoprivrednom lancu vrijednosti)	3.12.2019.	2.8.2025.		
		Međunarodna organizacija	Ponovna uspostava osnovnih obrazovnih usluga za djecu pogođenu sukobima u Etiopiji – školska prehrana	21.11.2022.	20.11.2025.		
		Nacionalna vladina agencija	Uzimanje u obzir socijalnih odrednica zdravlja za rodnu ravnopravnost u regiji Afar u Etiopiji	18.11.2021.	17.5.2025.		
		Razvojna agencija države članice	FARM-ETHIOPIA: mjere za sigurnost opskrbe hranom i obnovu poljoprivrede u regijama Etiopije pogođenim sukobima i sušom	10.2.2023.	9.11.2026.		
Kenija		Nacionalna vladina agencija	Kenijska inicijativa za dugoročnu integraciju tržišnih subjekata u lance vrijednosti	1.1.2018.	1.7.2024.		
		Međunarodna organizacija	Program za digitalno upravljanje zemljištem (DLGP)	1.4.2022.	29.3.2027.		
		Međunarodna organizacija	Fleksibilan mehanizam za migracije i prisilno raseljavanje u supsaharskoj Africi, izgradnja izbjegličkih naselja u Keniji	1.1.2024.	1.1.2027.		
		Razvojna agencija države članice	Potpora produktivnoj, prilagođenoj i tržišno integriranoj poljoprivredi malih poljoprivrednika	1.1.2018.	31.12.2023.		
		Nacionalna vladina agencija	Projekt za poljoprivrednu produktivnost prilagođenu klimatskim promjenama	4.1.2019.	30.11.2024.		
		Nacionalna vladina agencija	Klimatske mjere u sušnim područjima za jačanje otpornosti zajednice na sušu	1.1.2023.	31.12.2026.		
		Nacionalna vladina agencija	Jačanje kenijskog nacionalnog programa obogaćivanja hrane kako bi se poboljšalo zdravstveno i prehrambeno stanje siromašnih i ugroženih skupina	1.1.2017.	31.12.2023.		
		Međunarodna financijska organizacija	Bespovratna sredstva za Instrument za poljoprivredni lanac vrijednosti u Keniji koja se financiraju iz Europskog razvojnog fonda u okviru Fonda za poticanje ulaganja u Africi	6.11.2019.	31.12.2025.		

Zemlja	Broj projekta	Vrsta provedbenog partnera	Opis projekta	Datum početka	Datum završetka	Preuzete obveze (u eurima)	Isplaćeno (u eurima)
Zambija	1.a	Razvojna agencija države članice	Poboljšani sustavi održivog i rodno osjetljivog upravljanja vodom u poljoprivredi i sustavi navodnjavanja za male poljoprivrednike u odabranim okruzima podsliva donjeg dijela rijeke Kafue	1.2.2019.	30.9.2023.		
	1.b	Razvojna agencija države članice	Integrirano upravljanje prikupljanjem i skladištenjem vode i zaštita krajolika u Zambiji	1.11.2023.	30.4.2028.		
		Međunarodna organizacija	II. faza pokreta „Scaling Up Nutrition” (II. faza SUN-a)	1.10.2020.	30.4.2025.		
		Međunarodna nevladina organizacija	Gospodarska, prehrambena i tehnička potpora za povećanje gospodarske koristi i dobiti u održivim poljoprivrednim poduzećima u Zambiji (ENTERPRISE)	1.3.2020.	31.8.2025.		
		Međunarodna financijska organizacija	Sudjelovanje malih poljoprivrednika u lancima vrijednosti – mješovito financiranje – tehnička pomoć i potpora u okviru financijskih instrumenata za poljoprivredni lanac vrijednosti u Zambiji	20.6.2020.	19.6.2030.		
	5.a	Međunarodna organizacija	Održivo jačanje malih poljoprivrednih sustava u Zambiji (SIFAZ)	1.8.2019.	31.1.2025.		
	5.b	Međunarodna organizacija	Održivo jačanje malih poljoprivrednih sustava u Zambiji (SIFAZ) – Dodatak 1.	13.11.2025.	31.1.2029.		
		Razvojna agencija države članice	Održivi krajolik s integriranim upravljanjem (SLIM)	1.10.2023.	30.9.2027.		

Izvor: Sud, na temelju podataka Komisije.

Prilog III. – Procjena projekata

■ Dobro	■ Nezadovoljavajuće
■ Zadovoljavajuće	■ Još nije moguće donijeti zaključak
■ Određeni nedostaci	

Zemlja	Vrsta provedbenog partnera	Pravodobnost djelovanja	Praćenje	Održivost		
Broj projekta						
	Država članica					
	Nevladina organizacija					
		Procjena potreba	Isplativost	Rezultati		
Etiopija						
1	Nacionalna vladina agencija					
2	Međunarodna organizacija					
3.	Nacionalna vladina agencija					
4.	Međunarodna organizacija					
5.	Nacionalna vladina agencija					
6.	Razvojna agencija države članice					
Kenija						
1	Nacionalna vladina agencija					
2	Međunarodna organizacija					
3.	Međunarodna organizacija					
4.	Razvojna agencija države članice					
5.	Nacionalna vladina agencija					
6.	Nacionalna vladina agencija					
7.	Nacionalna vladina agencija					
8.	Međunarodna financijska organizacija					
Zambija						
1	Razvojna agencija države članice					
2	Međunarodna organizacija					
3.	Međunarodna nevladina organizacija					
4.	Međunarodna financijska organizacija					
5.	Međunarodna organizacija					
6.	Razvojna agencija države članice					

Izvor: Sud.

Pokrate

ERF	Europski razvojni fond
GU ECHO	Glavna uprava za europsku civilnu zaštitu i europske operacije humanitarne pomoći
GU INTPA	Glavna uprava za međunarodna partnerstva
IRS	Instrument za razvojnu suradnju
NDICI – Globalna Europa	Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa
OECD	Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj

Pojmovnik

Ciljevi održivog razvoja	17 ciljeva održivog razvoja koji su utvrđeni Programom Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. s ciljem poticanja svih zemalja da djeluju u područjima od najveće važnosti za ljudsku vrstu i planet, poznati i kao službeni razvojni ciljevi .
Gubitak tjelesne mase	Oblik akutne pothranjenosti za koji je karakteristična niska tjelesna težina u odnosu na visinu, što je posljedica brzog gubitka težine ili neuspjeha u dobivanju na težini, često zbog neodgovarajuće prehrane ili bolesti.
Humanitarna pomoć	Pomoć koja se pruža radi spašavanja života, ublažavanja ljudske patnje i očuvanja ljudskog dostojanstva tijekom i nakon kriznih situacija, među ostalim osiguravanjem hrane, skloništa, vode, zdravstvene skrbi i usluga zaštite.
Ishod	Neposredne ili dugoročne promjene ostvarene određenim projektom koje su obično povezane s njegovim ciljevima, kao što su koristi koje proizlaze iz boljih poljoprivrednih praksi.
Izravno upravljanje	Upravljanje fondom ili programom EU-a koje, za razliku od podijeljenog ili neizravnog upravljanja, izravno obavlja sama Komisija.
Logički okvir	Alat za detaljno planiranje kojim su obuhvaćeni provedba, upravljanje, praćenje i evaluacija određenog projekta, poznat i kao logframe .
Neizravno upravljanje	Metoda izvršenja proračuna EU-a u okviru koje Komisija povjerava zadaće izvršenja proračuna drugim subjektima (kao što su nevladine i međunarodne organizacije).
Ostvarenja	Ono što je postignuto ili ostvareno određenim projektom, primjerice provedba tečaja osposobljavanja ili izgradnja ceste.
Pomoć u hrani	Pomoć koja se pruža u očekivanju, tijekom ili nakon humanitarne krize, a sastoji se od zaliha hrane ili gotovinskih sredstava za kupnju hrane.
Prehrana	Unos, apsorpcija i iskorištavanje hranjivih tvari iz hrane.
Razvojna suradnja	Politika partnerske suradnje sa zemljama u razvoju za promicanje održivog razvoja, smanjenje siromaštva i jačanje institucija na temelju financijske pomoći, tehničke pomoći i potpore politikama.
Sigurnost opskrbe hranom	Situacija u kojoj svaka osoba ima stabilan pristup dostatnoj, sigurnoj i hranjivoj hrani.
Strategija Global Gateway	Strategija EU-a za uspostavu veza u cijelom svijetu ulaganjem u digitalnu, energetska i prometnu infrastrukturu te jačanjem zdravstvenih, obrazovnih i istraživačkih sustava.
Učinak	Opsežnije dugoročne posljedice dovršenog projekta ili programa, kao što su društvene i gospodarske koristi za stanovništvo u cjelini.
Zaostajanje u rastu	Poremećaj rasta i razvoja djece zbog kronične pothranjenosti, što dovodi do niskog rasta s obzirom na dob te dugoročnih zdravstvenih i kognitivnih učinaka.

Odgovori Komisije

<https://www.eca.europa.eu/hr/publications/sr-2025-20>

Kronologija

<https://www.eca.europa.eu/hr/publications/sr-2025-20>

Revizorski tim

U tematskim izvješćima Suda iznose se rezultati revizija koje su provedene za politike i programe EU-a ili teme povezane s upravljanjem u posebnim proračunskim područjima. U odabiru i oblikovanju takvih revizijskih zadataka Sud nastoji postići što veći učinak uzimajući u obzir rizike za uspješnost ili usklađenost, vrijednost predmetnih prihoda ili rashoda, predstojeće razvojne promjene te politički i javni interes.

Ovu reviziju uspješnosti provelo je III. revizijsko vijeće, kojim predsjedava članica Suda Bettina Jakobsen i koje je specijalizirano za rashodovna područja vanjskog djelovanja, sigurnosti i pravosuđa. Reviziju je predvodila članica Suda Bettina Jakobsen, a potporu su joj pružali voditeljica njezina ureda Katja Mattfolk, ataše u njezinu uredu Paolo Rexha, rukovoditelj Pietro Puricella, voditeljica radnog zadatka Kim Hublé te revizori Aino Rantanen, Aurélia Petliza i Edwin van Veen. Jezičnu podršku pružao je Michael Pyper. Potporu u grafičkom dizajnu pružala je Alexandra Damir-Binzaru.

Bettina Jakobsen

Katja Mattfolk

Pietro Puricella

Edwin van Veen

Michael Pyper

AUTORSKA PRAVA

© Europska unija, 2025.

Politika Europskog revizorskog suda (Sud) o ponovnoj uporabi sadržaja utvrđena je u [Odluci Suda br. 6-2019](#) o politici otvorenih podataka i ponovnoj uporabi dokumenata.

Osim ako je drukčije navedeno (npr. u pojedinačnim napomenama o autorskim pravima), sadržaj Suda koji je u vlasništvu EU-a ima dozvolu [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Stoga je opće pravilo da je ponovna uporaba dopuštena pod uvjetom da se na odgovarajući način navede izvor i naznače eventualne promjene. Osoba koja ponovno upotrebljava sadržaj Suda ne smije izmijeniti izvorno značenje ili poruku. Sud ne snosi odgovornost za posljedice ponovne uporabe.

Ako određeni sadržaj prikazuje osobe čiji je identitet moguće utvrditi, npr. u slučaju fotografija koje prikazuju osoblje Suda, ili ako uključuje djela trećih strana, potrebno je zatražiti dodatno dopuštenje.

U slučaju dobivanja takvog dopuštenja njime se poništava i zamjenjuje prethodno opisano opće dopuštenje i jasno se navode sva ograničenja koja se primjenjuju na uporabu tog sadržaja.

Za uporabu ili reprodukciju sadržaja koji nije u vlasništvu EU-a dopuštenje se po potrebi mora zatražiti izravno od nositelja autorskih prava.

Naslovna stranica – ©Riccardo Niels Mayer – stock.adobe.com.

Slika 1. – ikone su izrađene s pomoću alata dostupnih na stranici [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Sva prava pridržana.

Slike2. i 3. – Izvor zemljovida: [lesniewski](#) – stock.adobe.com.

Slika 6. – Izvor zemljovida: [Olli](#) – stock.adobe.com.

Softver ili dokumenti na koje se primjenjuju prava industrijskog vlasništva, kao što su patenti, žigovi, registrirani dizajn, logotipi i nazivi, nisu obuhvaćeni politikom Suda o ponovnoj uporabi sadržaja.

Na internetskim stranicama institucija Europske unije unutar domene europa.eu dostupne su poveznice na internetske stranice trećih strana. Sud nema nikakvu kontrolu nad njihovim sadržajem te je stoga preporučljivo da provjerite njihove politike zaštite osobnih podataka i autorskih prava.

Upotreba logotipa Suda

Logotip Suda ne smije se upotrebljavati bez prethodne suglasnosti Suda.

HTML	ISBN 978-92-849-5780-4	ISSN 2315-2230	doi:10.2865/3670793	QJ-01-25-052-HR-Q
PDF	ISBN 978-92-849-5781-1	ISSN 2315-2230	doi:10.2865/0119141	QJ-01-25-052-HR-N

KAKO UPUĆIVATI

Europski revizorski sud, [tematsko izvješće 20/2025](#) „Potpora Komisije za borbu protiv gladi u supsaharskoj Africi – Hvalevrijedna, ali nedovoljno usmjerena na postizanje održivosti i učinka”, Ured za publikacije Europske unije, 2025.

Sud je procijenio Komisijine razvojne napore u borbi protiv nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti u supsaharskoj Africi. Komisija je općenito uložila dragocjene napore, ali njezine mjere nisu uvijek bile usmjerene na one kojima je pomoć najpotrebnija te njima nisu postignuti dovoljan učinak i održivost. Budući da nisu postojali jasni kriteriji za davanje prednosti regijama ili ciljnim skupinama te dostatna financijska sredstva za zadovoljavanje potreba, ukupni učinak intervencija bio je ograničen. Iako je koordinacija bila zadovoljavajuća, nedostaci u izradi i praćenju projekata te izazovi u uklanjanju temeljnih uzroka nesigurnosti opskrbe hranom negativno su utjecali na postizanje očekivane razine održivosti i učinka. Iako su mjere EU-a usklađene s politikama partnerskih zemalja i Komisijine mjere doprinijele su ostvarivanju napretka, i dalje postoje znatni izazovi u pogledu smanjenja pothranjenosti i nesigurnosti opskrbe hranom. Sud iznosi preporuke za buduće djelovanje.

Tematsko izvješće Suda u skladu s člankom 287. stavkom 4. drugim podstavkom UFEU-a.

EUROPSKI
REVIZORSKI
SUD

Ured za publikacije
Europske unije

EUROPSKI REVIZORSKI SUD
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel.: +352 4398-1

Upiti: eca.europa.eu/hr/contact
Internetske stranice: eca.europa.eu
Društvene mreže: @EUauditors